

HRVATSKI PLANINAR

GODIŠTE 90

RUJAN
1998

9

ČASOPIS HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA
JOURNAL OF THE CROATIAN MOUNTAINEERING ASSOCIATION

Hrvatski planinarski savez, HR-10000 ZAGREB, Kozarčeva 22

Prvi broj izao 1898. godine kao glasilo Hrvatskog planinarskog društva. Časopis nije izlazio od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. Od 1949. do travnja 1991. izlazio pod naslovom "Naše planine"

rujan 1998
September 1998

Broj 9
Number 9

Godište 90
Volume 90

Slika na naslovnici:
Vidikovac kod doma na
Žbevnići
Foto: Dr. Ž. Poljak

SADRŽAJ

Karlo Franceško: Planinarstvo na otoku Mljetu	241
Prof. dr. Željko Poljak: Žbevnička, najzapadniji hrvatski tisućnjak	245
Branimir Antun Odicki: Planinarsko sklonište u Šugarskoj dulibi na Velebitu	250
Miro Lay: Sv. brdo, Orlača i Mala Paklenica	252
Milan Majnarić: Medvjeda vrata na Risnjaku	253
Ivana Ivkanac: Čarolije u drvetu Stanka Novaka	255
Miljenko Pavešić: S gojzericama u vječnost.	258
Dr. Borislav Aleraj: Novi penjački smjerovi na Kozjaku.	259
Milan Sunko: Dvadeset godina PP "Dalmacija"	261
Dr. Ignac Munjko: Petnaest godina nakon označavanja PP "Vis"	262
Marija Antolos: Deset godina speleologije u Šibeniku.	265
Tko je tko u hrvatskom planinarstvu	266
Zaštita prirode	267
Vijesti	269
Ivan Pahernik: Humor	272

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK: prof. dr. Željko Poljak, HR-10000 ZAGREB, Vlaška 12, tel i faks 01/48-16-558
UREDNIČKI ODBOR: Nikola Aleksić, dr. Borislav Aleraj, Darko Berljak, dr. Srećko Božičević, ing. Vlado Božić, Tomislav Čanić, Alan Čaplar, Jakša Kopić, prof. Krinoslav Milas i Tomislav Pavlin

IZDAVAČ I UREDNIŠTVO: Hrvatski planinarski savez, HR-10000 ZAGREB, Kozarčeva 22, tel., fax i automatska sekretarica 01/48 24 142, mobitel 098 283 709, e-mail adresa: hps@zg.tel.hr

NASLOVNA STRANICA I LOGOTIP: Senaid Serdarević Seno.

GRAFIČKI UREDNIK: Senaid Serdarević Seno.

UNOSTEKSTA I KOMPJUTORSKA OBRADA: Naklada MD.

TISAK: "Ekološki glasnik" d.o.o. D. Lomnica

SURADNJA: Članke treba slati tipkane s proredom među recima, sa što većim izborom ilustracija (fotografija, dijapositiva, crteža, skica). Ilustracije se vraćaju autorima.

Izlazi u dvanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovož kao dvobroj).

Pretplata za 1998. godinu je 100 kuna (za inozemstvo 50 DEM), a uplaćuje na žiro račun izdavača broj 30102-678-5535. Devizne uplate na broj: SWIFT-ZABA-HR XX 25731-3253236. Važno! Na uplatnici treba u rubrici "Poziv na broj" upisati svoj pretplatnički broj (ne JMBG), jer banka izdavača ne javlja ime uplatitelja nego samo taj broj. On se nalazi uz adresu na omotu svakoga dostavljenog primjera. Umjesto toga može se uredništvu poslati fotokopiju uplatnice ili drugi primjerak "Posebne uplatnice". Tako će postupiti i novi pretplatnici koji još nemaju pretplatnički broj.

Tiskanje časopisa omogućuje donacija Tvornice boja "Chromos" Samobor.

Na temelju mišljenja Ministarstva prosvjete (612-10/92-01 187 ur. br. 532-03-1/7-92/-9201 od 16. 3. 1992.) ovaj se časopis preporuča kao neobvezno štivo u školama.

PLANINARSTVO NA OTOKU MLJETU

noj ustanovi Mljet. Brodski planinari su bili pozvani na veličanstveni vesršninski dr. Narednu godinu dozvoljeno je svakog koraka upravljanju i poslovima na otoku, a u posljednjih godinama su većevi planinarske zadruge učestvovali u organizaciji i

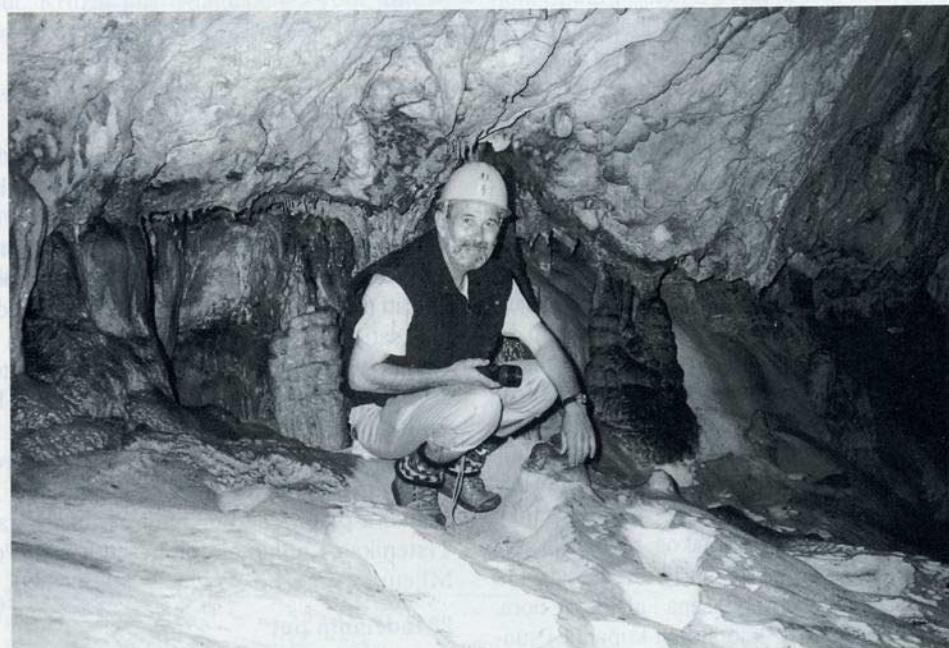
Brodski planinari u Nacionalnom parku Mljet

Skupina članova Hrvatskog planinarskog društva "Dilj gora" su na otoku Mljetu u proljeće 1996. upoznavali ljepote Nacionalnog parka, uspenjali se na najviši vrh otoka Veli Grad (514 m) i speleološki orijentirali još nedovoljno poznate špilje Ostaševicu i Morvicu. Obilježili su prvu planinarsku stazu "Magdalenen put" od oko dva sata pješačenja. Taj put počima od rimskih zidina Polača i vodi na vidi-kovac Montokuc, s koga je prelijep vidik na krajolik morske pučine, mljetska jezera s otočićem Sv. Marija i bujnu vegetaciju najzelenijeg otoka Jadrana. Put zatim vodi po vrsima iznad polja i dolaca kroz raslinje pinija, alepskog bora, šume graba i crnike.

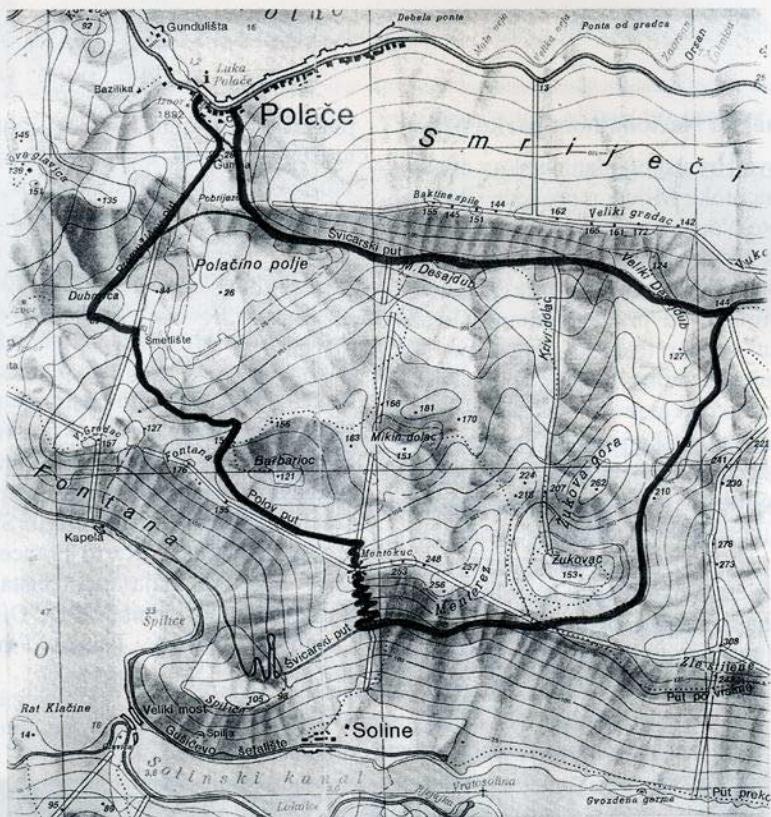
Prigodom posjeta otoku Mljetu susreli su se sa čelnicima Nacionalnog parka, općine Mljet i Turističke zajednice i tu prigodu iskoristili za promičbu

KARLO FRANCEŠKO, Slavonski Brod

planinarstva i upozorivši da otok Mljet, uz opću turističku ponudu, ima puno odrednica za planinarsko-pješačke sadržaje. Ovaj otok, s mnoštvom različitosti i prirodnih ljepota, ima značajke koje su iznimne i koje se više nigdje ne mogu naći. Tu je velik broj kulturno-povijesnih obilježja, do kojih se najčešće može doći samo korakom. Ovakva prosudba brodskih planinara pobudila je zanimanje šitelja otoka za razvitak planinarske djelatnosti. Nakana im je uspjela i postignuto je utemeljivanje Hrvatskog planinarskog društva "PLANIKA" Mljet, kojemu je HPD "Dilj gora" iz Slavonskog Broda obećala organizacijsku potporu temeljenu na začetoj suradnji i prijateljstvu. Sudjelovali su ovi brodski planinari: Karlo Franceško (vođa puta), Mijo Šoš (komisija markacista), prof. Mladen Ratković (predsjednik, HPD "Dilj gora"), Marica Vujnović (tajnica), Ivanka Franjković, Milica

Autor članka u špilji Ostaševici 1996. godine

Magdalenin put

Franceško, dr. Senka Faćini, dr. Blanka Sabolić-Koermendy i Darko Vujnović.

Kako se dolazi na otok Mljet

Trećinu otoka Mljeta zauzima Nacionalni park "Mljet" utemeljen 1960. godine. Posebnim ga čine dva prirodna slana jezera koja su međusobno i s morem povezana kanalom. Okružuje ih prekrasna, borova šuma, a nadasve je lijep otočić Svetе Marije u Velikom jezeru. Otok Mljet pripada mediteranskom klimatskom području s toplim i suhim ljetima te blagim zimama sa znatnim količinama oborina. Zbog toga različite vrste drveća i grmlja cvjetaju u tijeku cijelog jesenskog i zimskog razdoblja. Uz samoniku vegetaciju, makiju, garig i kamenjaru, tu su šume hrasta crnike, crnog jasena i alepskog bora.

Uz ljetne pogodnosti kao što su kupanje i sunčanje, ugodnom boravku pogoduju šetnje pješačkim stazama oko jezera i staze kojima se bez posebnog

napora penje do vrhova Montokuc, Veliki Gradac i na druge, otkuda su lijepi vidici na cijeli Nacionalni park.

Posjet otoku Mljetu moguć je brodom - trajektom iz Dubrovnika, s polaskom svaki dan u 14 sati (iznimno nedjeljom i praznikom kada polazi u 8 sati). Iz Splita se može doći brzom prugom Rijeka - Dubrovnik, koja prometuje izvan turističke sezone jednom tjedno i polazi u 8 sati. Brod od Splita prema Dubrovniku povezuje Hvar, Korčulu i Mljet (luka Sobra). U turističkoj sezoni brojnije su veze turističkim brodovima s Korčule, Hvara i Splita, a planira se ponovno uvođenje trajekta iz Trstenika na poluotoku Pelješcu u luku Polače na Mljetu.

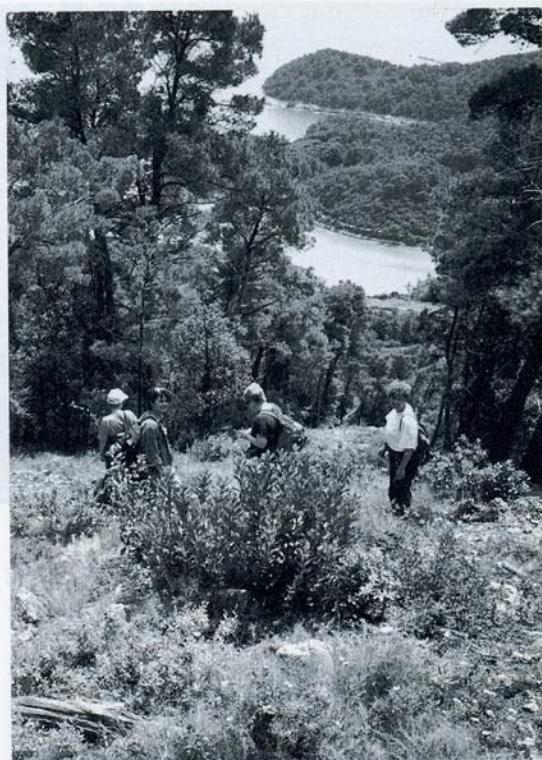
"Madelanin put"

Markiranje kružnog puta je dogovorenog s Daljom Matijević, dip. biologom i stručnim voditeljem

Nacionalnog parka Mljet, a trasu je odredila dr. Magdalena Nardelli-Kovačić, liječnica u zdravstvenoj ustanovi Mljet. Brodski planinari su bili oduševljeni vedrinom dr. Nardelli i njenim poznavanjem svakog koraka u prekrasnoj prirodi otoka, pa su bojeći planinarske znakove ovu trasu prozvali "Magdalenen kružni put".

Početak markacije je u luci Polače ispred vrata zidina rimske polače, gdje je i službeni ulaz u Nacionalni park. Uz samu "česmu" s desne strane je prolaz prema brdu koji se naziva Ulica. To je kameniti put što vodi do polja i maslinika, a osobitost je da prolazi pokraj kamenih gumna. Ovaj dio puta je u turističkoj karti naznačen kao Premužičev put. Stigavši na asfaltni put što veže pristanište i smetište, polazi se ulijevo do prosjeke u pravcu Velog Gradca. Tu je marka kojom se uspinje u pravcu juga, prvo kroz makiju, a potom se nalazi u šumu crnike. Dio ovog puta nazvan Polov put ima blag uspon, usporedan s presjekom s desne strane, a lijevo je Mikin dolac sve do presjeke koja je okomita i kreće se presjekom desno uzbrdo kada se već vidi krov čuvarnice na Montokucu.

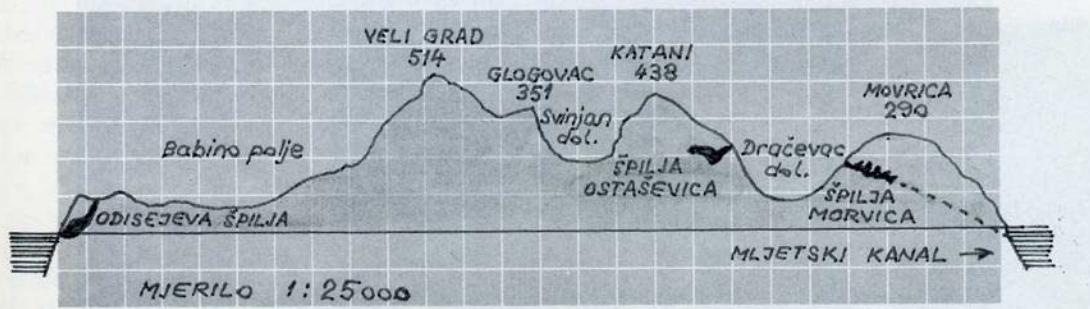
Na vrhu Montokucu je vidikovac s koga je prelijep pogled na krajolik morske pučine, mljetska jezera s otočićem Sv. Marija i bujno zelenilo otoka. Spuštanje s vidikovca je serpentinom niz južnu prosjeku, sve do kolskog puta koji se naziva Švicarski put. Kružni put "Magdalena" vodi ulijevo trasom kolskog puta, koji je proširen i zemljano obrađen za potrebe HV u vrijeme domovinskog rata. Pravac je prema zapadu, a zatim prelazi u sjeverni smjer sve do raskrižja za Kneže polje. Tu se tri smjera sijeku i s početkom prosjeke prema jugu, pa je znakovita čistina. Na južnoj strani ove čistine su oznake na stijeni i pravac Polače (smjer prema zapadu). U ovom smjeru staza prolazi kroz makiju, a onda ulazi u borovu šumu, da bi na juž-

Silaz s Montokuca (desno dr. Magdalena)

nom dijelu Polačina polja prošla kroz maslinjake i stare vinograde. Bliženjem naselju prolazi se kraj Koševa (torovi za koze), a tada se blago spušta prema kućama. Tu se nalaze povijesni ostaci istočnog dijela rimske palače, otkuda se kamenitim stenicanama dolazi na rivu luke Polače.

Ovaj kružni put može se prohodati laganim hodom za 2,5 sata, a s pola sata odmora na vidikovcu čini ugodnu šetnju u mirisu crnogorice, s prekrasnim vidicima i susretima s prošlim vremenima.

Presjek otoka Mljeta sa tri špilje

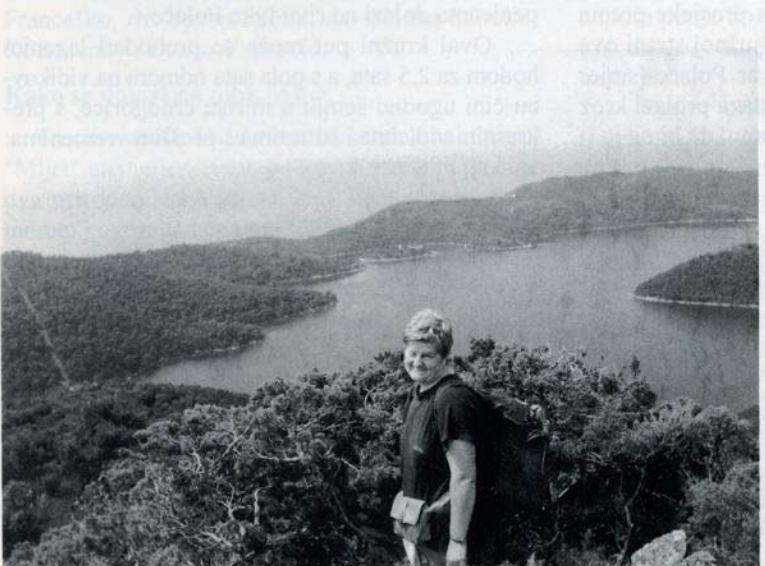
Speleologija na Mljetu

Na otoku je nabrojeno oko 15 špilja, ali ih bez sumnje ima još. Dakle, Mljet je i zanimljivo speleoško područje. Ovdje se opisuju samo tri špilje.

1. **Odisejeva špilja** je najposjećenija špilja otoka Mljeta. Spojena je s morem otvorom od $4 \times 1,5$ m, a otvor na sjevernom dijelu stropa omogućuje ulaz u stijenu oko 30 m. Polovinu južnog dijela ispunjava more i zato se koristi za zimovanje barki.

2. **Ostaševica** je neistražena jama na južnom dijelu Dračevac polja. Veličina je košarkaške dvorane. U dnu se nalazi jezerce (poljice) koje ljeti presuši. Na južnoj strani je nagnuta stijena po kojoj se može popeti na galeriju s koritima. Tu su vodenici slapovi i sedreni oblici čipkasto urešeni s mnoštvom siga.

3. **Špilja Morvica** se nalazi na sjevernoj strani polja Dračevac, a ulaz je na visini od 215 m. Od samog ulaza je nagib 15° prema sjeveru i pretpostavlja se da je spojena s morem. U tom smjeru se nižu prostorije - dvorane s razliitim oblicima draperija i zavjesa urešenim zanimljivim detaljima siga. Videne su četiri dvorane, dok mještani govore da ih je otkriveno šesnaest, a tomu nije kraj. Prosuđuje se da je ova špilja povezana s morem na sjevernoj strani otoka. Zanimljivi su šumovi i harmonično glasanje koje dolazi iz šupljina zidova i pregrada. Naglašena akustičnost daje orguljsko glasanje, pa je šum mora samo prividna ugoda i ne mora značiti povezanost s morem.

Pogled s Montokuca (Marica Vujnović, tajnica "Dilj-gore")

ŽBEVNICA - NAJZAPADNIJI HRVATSKI TISUĆNJAK

Vidik od Učke do talijanskih Dolomita

Prof. dr. ŽELJKO POLJAK, Zagreb

U zapadnoj Ćićariji, blizu slovenske granice, diže se u visinu od 1014 metara najzapadnija hrvatska planina - daleko od prometnih magistrala, daleko od većih mesta i donedavna zanemarena od planinara. Istina, već je tridesetak godina na trasi Istarskog planinarskog puta, zbog čega je kojiput i na njezin vrh zakoračila planinarska noga, no otkad je splasnuo nekadašnji žar transverzalaca i lov na transverzalne značke, a to je počelo nekako istodobno s domovinskim ratom, utihнуli su na Žbevnici planinarski koraci. Zaboravu Žbevnice pridonijelo je i osamostaljenje Hrvatske, jer je sada njezin vrh svega dva kilometra od slovenske granice i s te je strane pješacima, bar zasad, uzlaz nepristupačan. Šteta, jer je to prekrasna planina i vrijedna posjeta.

Srećom je u posljednje doba u Žbevnici preuzezero
brigu Hrvatsko planinarsko društvo "Planik" iz
Umaga čiji su vrijedni članovi načinili malo čudo:
markirali do vrha uspon sa tri strane, pod vrhom

uredili drvenu planinarsku kuću i sada se spremaju da pored nje sagrade i zidani planinarski dom.

Žbevica pripada Ćićariji i gradena je od vapnenca kao i cijeli istarski kras. Imma izraženu gorsku kosu koja se pruža dinarskim smjerom pružanja, tj. od sjeverozapada prema jugoistoku. Sa svake strane ima veliku i strmu šumovitu padinu, ali se hrbat diže iznad šumskog pojasa i pokriven je bujnom travom sve do najvišega vrha, upravo suprotno od većine drugih kraških planina, na kojima iznad šumskog pojasa strše goli kameniti vrhovi. Hrbat Žbevnice je zaobljen, širok i pokriven zelenim cvjetnim sagom. Tek tu i tamo izviruje poneki kamen, kao naručen da bi se na nj stavila planinarska markacija. Na mnogim mjestima nadeleko nema ni kamena, tako da su planinari morali put do vrha obilježiti zabijanjem stupova. Na samom vrhuncu malo je više kamena, tek toliko da putnika podsjeti kako nije na nekoj nizinskoj livadi

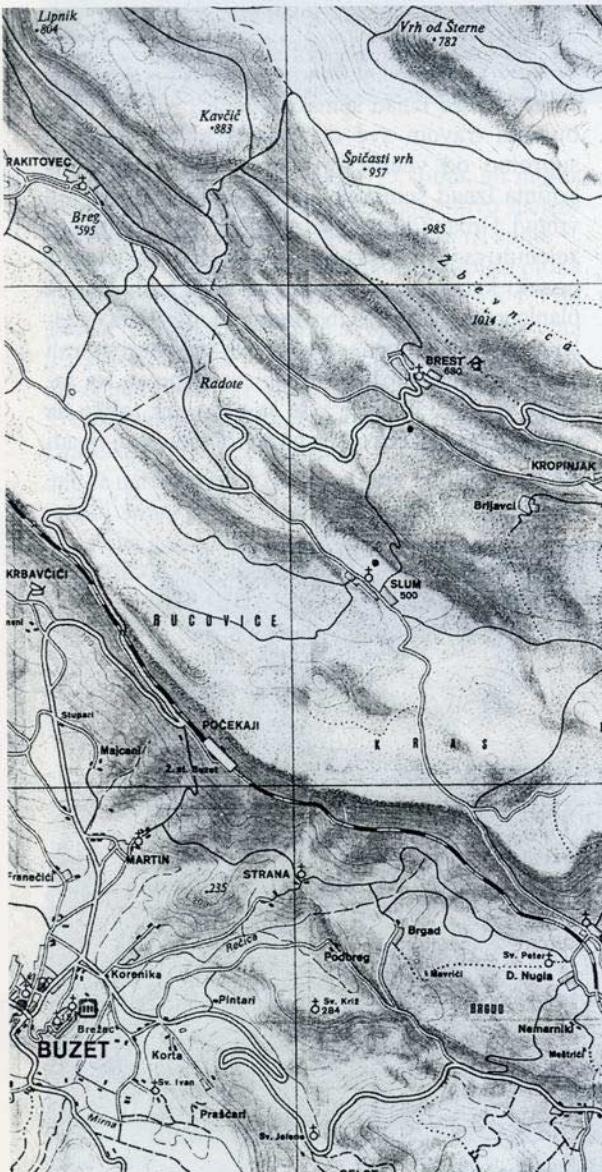
Žbevica sa ćićarijske visoravni, na putu od Buzeta

nego na pravoj planini. A te livade priča su za sebe i eldorado za svakog botaničara. Dođete li u proljeće, Žbevnica je nalik plantaži narcisa, dođete li pak u ljetu naći ćete različitoga drugog cvijeća, među njima i razne vrste orhideja - pravi prirodni botanički vrt!

U ljetno doba može vas tu snaći i jedna neprilika - obadi. Toliko ih je i tako su nasrtiljivi, čak i na samom vrhu, da morate sa sobom ponijeti kakvu lisnatu granu, pa čim umorni sjednete nema vam druge nego tom granom žustro oko sebe mahati. Očit spomen na nedavno doba kad je Žbevnica bila

Hrvatski književnik Franjo Horvat-Kiš koji je 1919. pisao o Žbevnici

pasište za tisuće sitne i krupne stoke. Danas blaguna traga, no obadi kao da tu čekaju na neka bolja vremena. A hoće li ona doći teško je reći.

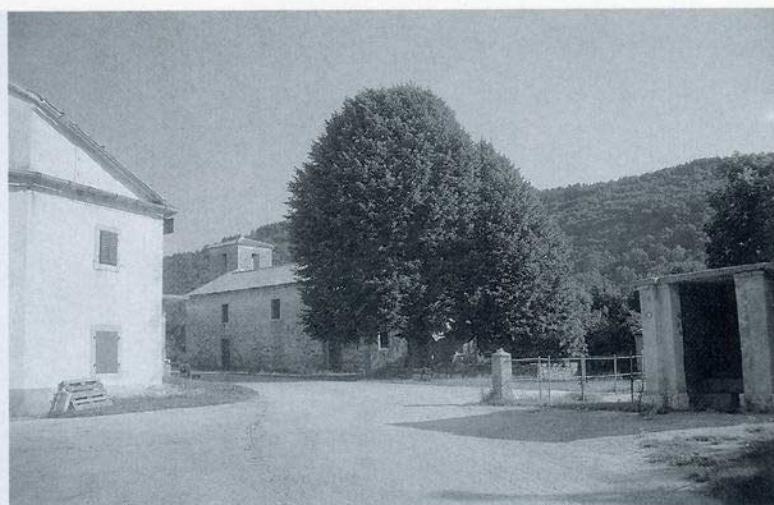
Okolna sela - Vodice, Dane, Trstenik, Slum i Brest - napola su opustjela, u njima su ostali uglavnom starci koji kao da nisu više zainteresirani za blago i pomalo zaboravljuju tradicionalni način gospodarenja. U tim je selima donedavno živjelo tisuće pastira, s mnogim kvarnarima (mjera za broj ovaca), stotinama grla krupne stoke i konja, baveći se uz to sjecem drva u šumi, paljenjem krbunica (za drveni ugalj), vapnenica, obradom škrte zemlje u dolcima i košnjom planinskih livada. Možda će novopodignuti Genetski centar iznad Klenovščaka oživjeti stočarenje na Ćićariji. Tko zna?

Zanimljivo je podrijetlo Ćićarijskog stanovništva. Većina Ćića potomci su vlaških stočara s Velebita odakle su ih Frankopani, zajedno s njihovom stokom, pred turском opasnošću najprije naselili na otok Krk. Ispušta njihova blaga izazvala je otpor starosjedilaca, pa su zato s Krka preseljeni na Ćićariju. Na davna vremena podsjeća vlaški jezik, najsličniji današnjem rumunjskom, koji se danas može čuti samo još u nekoliko kuća, jer su se Ćići odavna pohrvatili. Navodno su nadimak Ćići dobili po vlaškoj riječi Činč (hrv. pet), koja je uhu okolnog stanovništva bila neobična i značajna.

bioju i 18 kreveti. Očekujući
blagdanom, obavijest
052/74-003 će vama od
poštane svima učiniti kuću
elegancijom oko 100 m², ukrašenu
kod god se okreće, pa
doma postavljena je važna
ruba visocenim prekrasnim
Nakon odmora, slijedi zalet
Postoje dvije varijante, a
vodi ravno gore mimo iz
uspomu. Na izvoru je ko
smrčica.

Prastara lipa u središtu

Sluma

Kako najlakše doći na Žbevnici? Lako onome tko ima automobil jer može na kotačima stići gotovo do same planinarske kuće pod vrhom, no što će pješaci koji su upućeni na javni prijevoz? Sela oko Žbevnice - Slum, Brest, Dane i Vodice - napolu su prazna i autobusne linije odavna ukinute, stoga nam preostaje samo željezница. Najблиža željeznička postaja je Buzet. Srećom nije u samom Buzetu, nego 4,5 km od njega cestom užbrdo, na mjestu gdje željeznička pruga siječe stepenicu iznad koje je visoravan Ćićarije. To će pješaku uštedjeti dobar sat dosadnog cestarenja asfaltom.

Buzet ima vrlo dobru vezu s Rijekom i Pulom (desetak puta dnevno). Za putnike koji dolaze iz unutrašnjosti Hrvatske vlakom u Rijeku, posebno je važno da ih tu na željezničkom kolodvoru čeka au-

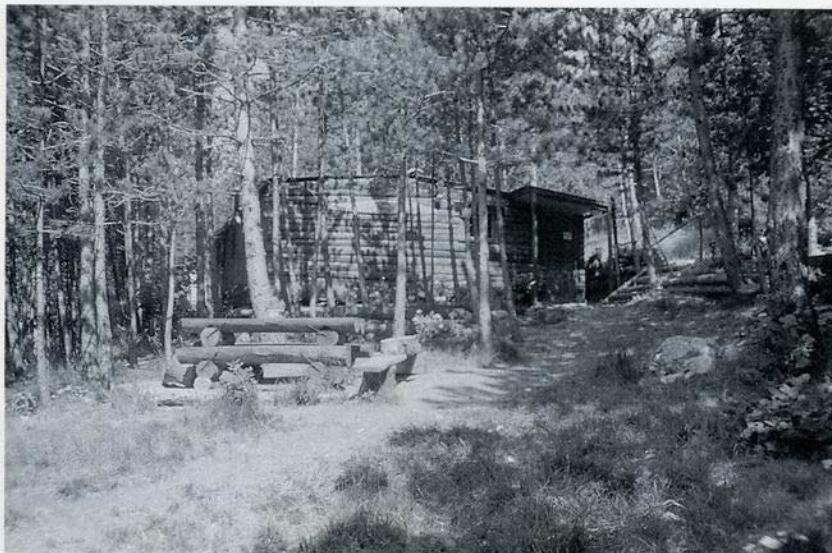
tobus (njegova je cijena uključena u željezničku kartu) koji ih vozi do željezničke postaje Lupoglav u Istri, a odatle je dalje samo dvadesetak minuta vlakom do željezničke postaje Buzet.

Od željezničke postaje put do vrha Žbevnice trajat će najviše tri sata pješačenja, povratak jedan sat manje. Markacija pokazuje da od kolodvorske zgrade treba prijeći prugu i preko nekoliko stuba ući u zaselak Počekaji (to je ujedno prezime njegovih stanovnika). Počekaji su vrlo ljubazni ljudi koji će vam dati potrebne obavijesti, a u jednoj od kuća se nalazi i kontrolni štambilj Istarskog planinarskog puta (tel. 052/663-104), ali ćete se i bez toga lako orijentirati jer postoji dobra markacija. Njom ćete se najprije za 15 min uspeti do bijele ceste na visoravni Ćićarije i po njoj stići za

Selo Brest na podnožju

Žbevnice

Planinarska kuća na Žbevnici

jedan sat u čićarijsko selo Slum. Iako napola pusto, selo je uredno, a kod crkve će vam stanovnici s ponosom pokazati golemu prastaru lipu, pravo čudo prirode. Od debla je ostala gotovo samo kora, a šupljina u stablu je tolika da u nju može stati nekoliko ljudi. Kažu da je zaštićena kao prirodna rijekost.

Slijedi sat hoda do Bresta, drugoga sličnog sela. Put vodi preko čićarijske visoravni, kroz zelena cvjetna polja, pa kroz šumu, zatim lijevo po širokom kolnom putu. Nakon 400 m markacija skreće desno i tu počinje uspon. Prije novog skretanja ulijevo, oko 100 m lijevo od staze (40 minuta od Sluma) nalazi se Bogdanova pećina dugačka 40-50 m. Slijedi uspon kroz šumu do asfaltne ceste Buzet - Brest. Krateći tu cestu opet je dohvaćamo kod kapelice, odakle je cestom još 200 m do zgrade bivšeg doma i trgovine u Brestu.

Za razliku od bezvodnog Sluma, gdje se voda skuplja u cisternama i ogradienim lokvama (jedna vrlo slikovita je na izlazu iz sela), Brest je bogat izvorima. Selo je smješteno na samom obronku Žbevnice, na visini od 680 metara, na granici vodo-propusnog vapnenca i nepropusnog sloja. I na lijevom i na desnom kraju sela nalazi se po jedan jak ogradieni izvor. Mještani će se pohvaliti da svojim izvorima od davnine napajaju čak i jedan vodovod u susjednoj Sloveniji, a tamošnji su im ljudi za protuuslugu sagradili lijepu crkvu.

Iz Bresta se na Žbevnici može na četiri načina, a svi su markirani.

1. Izravni i najkraći uspon na vrh Žbevnice vodi od izvora na lijevoj kraju sela kroz šumu i traje oko jedan sat.

2. Uspon preko planinarske kuće je desetak minuta duži, a počinje kod izvora na desnom kraju sela. Odatle treba produžiti asfaltnom cestom prema istoku nekoliko metara do oznake koja upozorava da treba skrenuti lijevo u šumu trasom vodovoda, a zatim oštrijim usponom kroz stijene u pravom alpskom stilu do kuće. Uspon traje svega četvrt sata, a potkraj vodi kroz stjenovito područje.

3. Tko je u Brest došao automobilom, istom će se cestom odvesti 1,5 km i tu skrenuti lijevo 100 m bijelom cestom do okretišta pod kamenolomom, odakle je još 400 m lošijom cestom do doma.

4. Postoji i uspon na vrh s druge strane planine, koji je sastavni dio Istarskog planinarskog puta, a stiže iz Račje Vasi preko Trstenika. Do njega se stiže ako cestom iz Bresta, spomenutom pod brojem 3, produžimo još jedan kilometar. Tu s asfalta skreće lijevo brdski kolni put kojim je 1.2 km do tunela starog napuštenog istarskog vodovoda (na 1. kilometru je račvanje, gdje treba desno; lijevim krakom je 200 m do željeznog telekomunikacijskog tornja). Od vodovoda ima do vrha oko jedan sat lakog uspona travnatom padinom.

Planinarsku kuću pod Žbevnicom (851 m) podiglo je HPD "Planik" iz Umaga 1996. godine na stjenovitom rubu male visoravni usred borove šume, a ispod jakog nepresušnjog izvora. Napravljena je od brvana i montažnih dijelova, a ima opremljenu ku-

hinju i 18 kreveta. Otvorena je vikendom i blagdanom. Obavijesti se mogu dobiti na tel. 052/74-003 četvrtkom od 18 do 19,30 sati. Ono što posebno odlikuje ovu kuću jest prava hortikulturna ekshibicija oko nje. Ukrasno cvijeće posađeno je kuda god se okrenete, pa čak i na svakoj klupi oko doma postavljena je vaza sa cvijećem. Od ograde s ruba visoravn prekrasan je vidik na Istru i Čićariju. Nakon odmora, slijedi završni uspon od 40 minuta. Postoje dvije varijante, a odabrat ćemo onu koja vodi ravno gore mimo izvora (posljednja voda na usponu). Na izvoru je korito u kojem se možete i umiti.

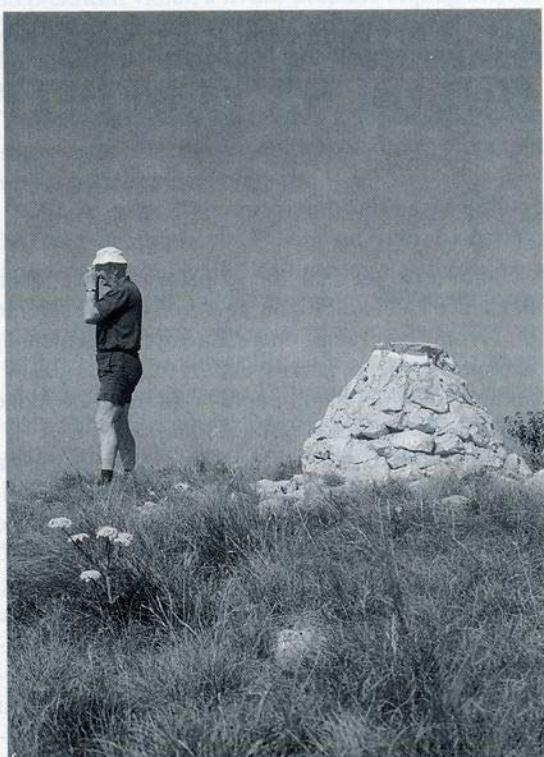
Uspon na vrh Žbevnice najprije vodi u desetak oštih cik-cak zavoja kroz šumu, potkraj i kroz stijene, zatim izlazi na travnatu visoravan, gdje treba skrenuti lijevo na vrh prateći zabijene kolčice. To je spasonosno orijentacijsko pomagalo u slučaju magle. Valja se držati uhodane staze jer je travnati sag Žbevnice toliko gust i debeo da noge propadaju kao da hodate po duboku snijegu.

Vrh se izdaleka prepoznaće po malom umjetnom kamenitom humku, pored kojeg je, na visini od 1014 metara, željezna kutija s upisnom knjigom i štambiljem - dokaz da ste bili na vrhu, a ujedno i planinarska uspomena, samo treba sa sobom ponijeti jastučić za štambilje. Odakle vrhu njegovo čudno ime nitko ne zna. Ne znaju ga objasniti ni najstariji stanovnici u selu Brestu. Na vrhu je putokazna tabla sa satnicom gdje piše: Brest 45 min, ž. p. Buzet 1.30 h, Mali Mlun 4.45 h, Grožnjan 10.15 h, Buje 12.15 h - dakako, sve pješice.

S vrha je vidik kakav se može samo poželjeti, čudesan s obzirom na ne baš znatnu visinu Žbevnice. Čićarija je kao na dlanu, Istra se vidi od Plominskog do Tršćanskog zaljeva, a pogled privlači i Genetski centar kod Klenovčaka koji izgleda poput nekog industrijskog objekta. Na drugu stranu, u dubinu, pogled pada na bijele kućice u selu Dane, a ako puše bura i zrak je bistar, u daljini se bjelašaju Alpe i još dalje, na kraju horizonta, strše talijanski Dolomiti. Dostojna nagrada za uložen napor!

Recimo, na kraju, da je prvi putopis na Žbevnici u hrvatskoj književnosti objavio 1919. književnik Franjo Horvat Kiš (1876 - 1924) koji se na Žbevnici penjao 1912. godine u društvu sa župnikom iz Bresta. Evo nekoliko njegovih riječi:

Već se pola sata uspinjemo i jedva stigosmo do sabirnice za vodu; još malo i mi smo kod pećine, na kojoj je pri korijenu pukotina, kroz koju dopire klokotanje i tutnjava vode. Dalje je put uspona još teži, jedan korak mimo i - ajdemo niz timor-strminu... A

Na vrhu Žbevnice

gore - ravan, - koso položena poljana - obrasla travom i drugom zeleni i aromatičkim biljem. To bilje sada evo svjeta. Nježni, ljubičasti i žarko-žuticivijeci vire iz niske sitne trave. Trava će još narasti, sada je njoj istom nadošao maj u toj visini - kosit će se i pobrat srpom, kad kosa doprijeti ne može. Ah, tako je lijepo ovdje; ja bih podjetinio, ali se bojam: uprepastit će se moj ljubljeni vod, kad me vidi i čuje, gdje trčim, vrištim, padam po sitnoj i poput svile mekanoj travi... a tako bi... pustim ga daleko pred sobom, e bi se ipak malkoc provaljuckao... Ne da se, čeka me i gleda, kako hodim amo-tamo...

Na vrhu smo. Pod nama Brest. Za tri stotine metara potrošismo preko jedan sat! Jedan sat potrošimo, a evo: uzmi kamen i dobacit ćeš dolje u Brest... Hu, kakva je tu pod nama strmina i prošasti! Da spustimo kamen, časom bi se otkotrljao u selo.

PLANINARSKO SKLONIŠTE U ŠUGARSKOJ DULIBI NA VELEBITU

BRANIMIR ANTUN ODICKI, Zagreb

Gоворили су нам да је јуžни Велебит, осим Пакленице и Великог Рујна, затворен јер није сигуран по живот. Због ратних операција које су на њему и око њега водене, тамо се налази толико расипаних и подметнутих убитаћних направа да нико не може јамчићи где су и када ће бити уklонjene.

Нас неколико из ПД "Наftaplin" из Загреба, на чelu s Miljenkom Dučićem, не само да smo željeli, nego smo se osjećali i obveznim oticima do Šugarske dulibe i običi planinarsko sklonište "Kontejner" koje je тамо постављено 23. studenoga 1989. g. Naš prvi obilazak bio je 11. i 12. travnja 1997. g. u sastavu Miljenko Dučić, Mirko Rejić, Luka Adamović i moja malenkost, могло би се рећи у неизвјесност, jer су гласине биле о минирanoj okolini skloništa i o томе да је sklonište uništeno i razbijeno.

Нећу se upuštati u opisivanje puteva i stranputica što smo ih прошли da bismo otkrili kako se do Šugarske dulibe може bezopasno доći. Najzaslužniji je за то bio Gabrijel Milković iz Lukovog Šugarja, koji nam je први put bio dijelom puta i водић, a njegovi su savjeti били dragocjeni i za naše sljedeće обиласке.

Odlučili smo se за primorski uspon - он je најsigurniji, али не и најлакши. Krenuli smo из Lukovog Šugarja под Gabrijelovim vodstvom od njegove kuće по krasnom proljetnom danu. U kamenjaru je procvala majčina dušica i glog, sve je mirisalo na kadulju i vrijesak. Odmah iznad vojnog objekta stupili smo na turističku stazu i njom стigli iznad Milković Selina do Bogla. Dalje smo nemarkirano pastirskom stazom, преčicom за Dolac Bukovi, te na njegovom gornjem rubu iznad porušenih pastirskih stanova, опет дошли на markiranu planinarsku stazu Oštarije - Šugarska duliba. Njom smo nastavili preko Jasenovca do Ripišta i dalje до skloništa. Put je trajao 6 sati.

Kontejner se налази на proplanku koji домаћи ljudi називају Plančica, a udaljen je од cisterne u Šugarskoj dulibi 4-5 minuta hoda. Нашли smo da je оштећен, али само od nevremena, и да је у lošem stanju. Odmah smo izvršili najnužnije popravke (sa

sobom smo nosili alat) да сприječimo prokišnjavanje krova i zamijenili smo razbijena stakla na vratima. Исте ноћи smo хвалили Бога што нам је dao volju i snagu да си осигурамо кров над главом i затворимо отвор на вратима, jer бисмо иначе чукали на горњим креветима i tražili место где не пада киша i, poslije, snijeg. Овако smo gotovo uživali zamotani u вреће i osluškujući fijuk vjetra koji je zavijao oko skloništa. На mahove su udari bili takvi да је kontejner škripao. Tu ноћ је прво padala киша, a onda prešla u snijeg, tako да smo ујутро имали pet prsta snijega i temperaturu od minus 10 s burom, ali vedro i sunčano vrijeme.

Nije nam preostalo ništa друго осим povratka. Vraćали smo se истим путем boreći se s burom, posrećući i plešući po čistini, sve do spusta prema Jasenovcu i zavjetrini. У Lukovom Šugarju nas je dočekalo rascvjetano proljeće.

Nakon onoga što smo видјели i doživjeli zaključili smo да ће kontejner потпуно propasti i да ћemo остати без planinarskog skloništa.

Kontejner se састоји од spavaćeg dijela, u kojem има 11 kreveta на kat, и dnevног boravka u којем су stol, klupa i dva limena ormara; nema nikakve mogućnosti grijanja i kuhanja. Madraci на krevetima su od silne vlage popljesnivili i istrunuli. Miljenko Dučić, Luka Adamović i ja odlučili smo prihvati se održavanja koliko god буде у наšoj моći. Sljedeće обиласке i radeве подузели smo Luka i ja, dok je Miljenko djelovao kao logistička i moralna potpora. Сve je bilo у најбољој režiji, а у име i s blagoslovom HPS-a koji nam је bio potreban radi pronalaženja donatora i sponzora за materijal i troškove. Do sada smo имали срећу те smo ih i pronalažili.

Sljedeći smo puta стigli из Brušана до под Panas terenskim vozilom i dalje пješice VPP-om подноžјем Stolca. Staza je sigurna, угодна, а уједно то је i најкраći пјешачки прилаз. Traje 2,5 sata, jedino je потребно имати terensko vozilo i срећу да се у меđuvremenu на шумску cestu ne sruši неко stablo ili velika stijena.

Ovaj je obilazak bio 19-21. rujna 1997., a имао

je čisto radni karakter (popravak i osiguranje kontejnera).

Sljedeći smo puta došli 1. svibnja 1998. g. iz Baških Oštarija (6-8 sati). Staza ide Raminim koritom kroz šumu prašumskog tipa, što je posebno zanimljivo, jedino bi bilo potrebno obnoviti markacije. U magli smo imali dosta poteškoća s traženjem puta.

Tada smo doživjeli veliko razočaranje. Netko je iz skloništa otudio dvije spužve za krevete i dva limena ormara s kutijom za žig. Nezamislivo da netko iz planinarskog skloništa odnese ormare koji su bili stari, hrđavi i neupotrebljivi, a uz to glozazni i nespretni za nošenje u ovom bespuću.

Došli smo da plastificiramo krov i postavimo peći i sa sobom smo nosili i alat, ali smo zbog zatečenog stanja odustali, a bili su i jako loši vremenski uvjeti.

Četvrti put došli smo 31. srpnja terenskim vozilom iz Brušana a od Panasa dalje pješice, te ostali tri dana. Podigli smo kontejner na sredini gdje se ulegnuo, jer su popustile i istrunule drvene kajle za nivелацију, te smo stakloplastikom površine 0,5x2,5 m u dva sloja zakrpali krov na mjestu rezanja gdje je ponovno prokišnjavao, a izveli smo još neke dorade i popravke.

Bilo je prekrasno vrijeme, pa smo to iskoristili za obilazak okoline. Uspeli smo se na V. Stolac (1406 m) kružnim spustom sišli do cisterne. Sa V. Stolca

su prekrasni vidici, a livade prepune biljnog svijeta. Zatim smo obišli Ripište, Krug (1342 m) i niz kućica i livada do vrha 1341 m iznad Pasjeg klanca te se vratili na Oštarije VPP-om.

Već nam je prešlo u naviku da se poklonimo staroj dami Degeniji Velebitici pa smo je i ovaj put obišli s dužnim poštovanjem.

U razgovoru s planinarama osjetio sam njihovu bojazan za sigurnost na ovim stazama, pa čak i u knjizi posjetitelja ima zapis o strahu od mina u Ramnom koritu. Luka i ja smo prošli ove putove i prošvrljali neposrednom okolinom, pa mogu potvrditi da mina nije bilo i da ih ni sada nema. Možda postoji opasnost kod vojnog objekta JNA na vrhu Panasa, premda su u njemu već bili zadarski planinari. Koliko znamo mina bi bilo na putu Jelova ruja - Visočica - Stap.

Boravak u kontejneru sada je moguć i on može poslužiti kao sklonište. Za sada ima četiri spužve na krevetima, veličine 70x170x8 cm. U cisterni (4-5 minuta od kontejnera) ima vode u izobilju i mi smo je koristili prokuhanu ili dezinficiranu izosanom.

Koristim priliku da se zahvalim svim sponzorima i donatorima za potporu jer bez nje ne bismo mogli popravljati i održavati sklonište. Pozivam sve planinare da dođu i uživaju u ovom dijelu Velebita. U kontejneru će naći zaklon i odmor.

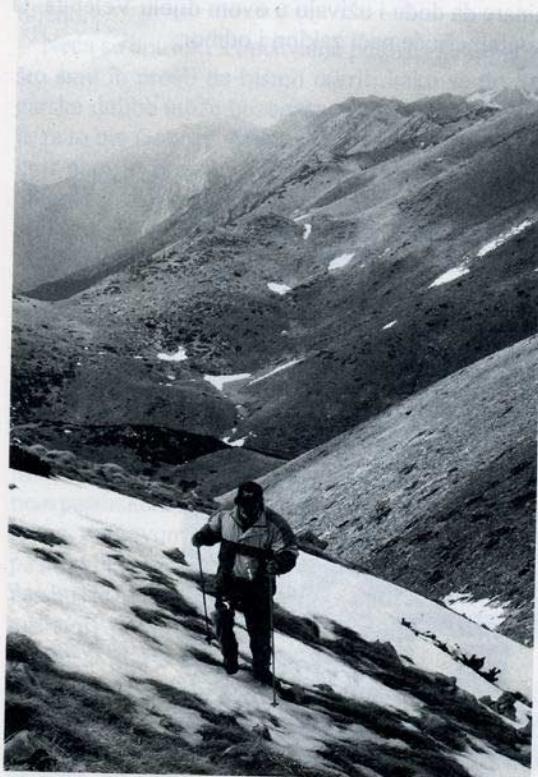
Planinarsko sklonište "Kontejner" u Šugarskoj dulibi

SVETO BRDO, ORLJAČA I MALA PAKLENICA

MIRO LAY, Đakovo

U Zagrebu smo pokupili Davora i sjurili se Likom do Gračaca. Prezid, pa prema Starigradu. Na ulazu u NP "Paklenica" bili smo oko sedam navečer, dovoljno vremena da se bar po dnevnoj svjetlosti spremimo i krenemo put planinarskog doma. Vrlo brzo utoruli smo u mrak i žubor potoka. Bilo je toplo, sporno, a teška naprtnjača s dijelovima šatora tištala mi je ogoljena ramena. Srećom, nije daleko.

Kad smo stigli, dom se spremao na spavanje. Valter nas je pričekao da stavimo nešto u usta, ispijemo pivo i dogovorimo se o sutrašnjim namjerama. Davor se odlučio za solo akciju i kuhanje graha s Valterom, a Dalibor i ja za uspon na Sv. brdo, pa noćenje na Vlaškom gradu i silazak niz klanac Orljače i Male Paklenice. Nešto novo uvijek dobro dođe. Davor će nas kolima čekati na izlazu iz Male Paklenice. Na spavanje!

Uspon na Sv. brdo

Ujutro se nismo pretjerano žurili, bilo je dovoljno vremena za sve naše planove, a vrijeme ionako nije bilo baš najbolje. Velik šešir oblaka Velebit je navukao duboko, gotovo je cijeli nestao pod njim. Bilo je vlažno i ne baš obećavajuće. S kata side starija gospoda u rukavicama bez prstiju: "A sranje od vremena!" - prokomentira. Slegnemo ramenima, što da kažem? Slažem se.

Na Ivinim vodicama konačno vidik, ali i blag užas onoga što vidimo: srušena stabla, smeće, žice, okus propadanja. Žalosno gledamo. Vrijedilo bi to srediti, sad je tužno. Odmorili smo se i nešto pojeli, a za to vrijeme su nas dostigli otac i sin, brzi su, bez tereta, i mali želi na Sv. brdo. Otac mjerka vrijeme i na kraju odoše ispred nas. Sinovljevih desetak godina traži akciju. Mi polako.

Ubrzo smo ugledali Vlaški grad, dvije barake podno istoimenog vrha. Položaj im je vrhunski, mora se priznati. Radujemo se što ćemo noćiti na takvom mjestu. Vrijeme se popravljalo i cijeli je pohod dobio drugi ugodaj. Sunce nas je ohrabrilao, obradovalo, a Velebit se nasmiješio.

Na Sv. brdu dostigli smo naš dvojac, umor ih je pomalo stezao, a večer se bližila. Na sreću mi nismo trebali žuriti, naše je prenocište bilo na dohvati ruke. Prepustili smo se vjetru i već pomalo zaboravljenim vodicama sa Sv. brda. Prošlo je mnogo vremena otkad smo ga posljednji put vidjeli. Lika, Tulove grede (kažu da tamo nije sigurno), Vagnaski, Paklenica, more... ne mogu se zasititi. Hladnoća i vjetar nas tjeraju dolje, već sam u mislima složio večeru uz pećicu i neki gutljaj. Prestižemo umorni dvojac, gledamo u desetogodišnje tenisice i snijeg pod njima, šutim. Ipak, pričekali smo da siđu sa snijega, pa tek kad su zašli na sigurnije staze, krenemo i mi dalje, te bez staze sjurimo do našega večerašnjeg odredišta.

Prostrana baraka, kreveti na kat, mala pećica, stol, klupe za desetak ljudi. Baraka kao svaka druga, ništa posebno, ali onda gurnete nos van i ostanete paf! Kao u kinu sa cinemaskopom, sve se pod nama raširilo, razdužilo i pokazuje nam se, daje nam se. Predivno! S čim bih to usporedio - Snježnik, Zavijačan, Bjelolasica? Ostali smo bez teksta uživajući u predvečerju južnog Velebita.

Pred skloništem pod Vlaškim gradom

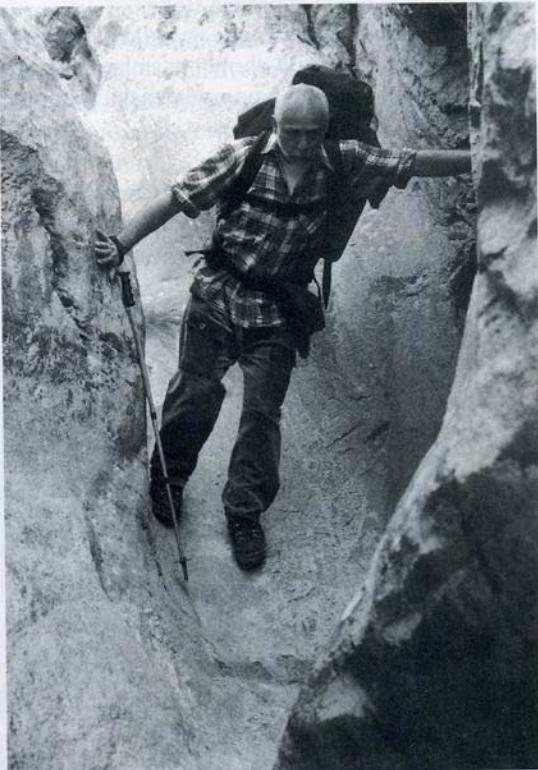
Sjedili smo vani, dok nas ranoproljetna svježina nije upozorila gdje smo. Ipak, visina je oko 1250 metara.

Jutro je donijelo oblaka. Odlučili smo se za silazak kroz kalanac Orljače, bez marke. Oblaci i magla nisu nam bili dobrodošli. No, Valter, karta i pomalo iskustvo pomogli su nam da napišemo ulazak u Orljaču. Dalje orijentacija nije teška, nema greške, ide se samo dnom. Nema staze, spuštanje je zanimljivo, ali nije teško. Uz malo pozornosti i ljubavi prema ovakvom divljem lutanju nema većih poteškoća. Istina, u zadnjem dijelu naišli smo na prepreku. Klanac se suzio, a pod nama stjenovit skok od 7-8 metara. Nismo ga previše proučavali, možda uz malo vremena i komad užeta nije neprestostiv. Odabrali smo obilazak, ali se on pokazao kao mala avantura. Strme stijene obrasle makijom, trnjem i začinjene kršljivim dijelovima nisu bile baš jednostavan zalogaj. Namučili smo se i oznojili penjući se preko stotinjak metara kako bismo obišli strmije dijelove. Puno truda za nekih pedesetak metara klanca. Uspjeli smo i to je bilo to. Na samom kraju, već pred ulaskom u Malu Paklenicu, bilo je nekoliko detalja vrijednih slike, uživali smo

ujedno radujući se što su prolazni. Zanimljivi i vrijedni truda. Iz Orljače smo izašli kao iz ulice, kao iz neke dalmatinske kale, najednom smo se našli na uglu Orljače i Male Paklenice. Dojam su jedino pokvarile neke crveno-bijele ljudske tvorevine, a bilo ih je na svakih nekoliko metara. Ponovo smo na putu prema civilizaciji.

Unatoč malom strahu da ćemo naići na višak vode koji će nam otežati prolaz, ništa što je bilo nalik tekućini nismo vidjeli, osim u gornjem dijelu Orljače. Za početak travnja nismo to ni očekivali. Mali snijeg ove zime u skladu je s već višegodišnjom pojmom. Mogu si samo zamisliti što i kako će biti u srpnju ili kolovozu! Vjerojatno će Pakle-nica pokazati svoje pravo lice i potvrditi svoje ime.

Za silazak od Vlaškog grada do ceste na izlazu iz Male Paklenice potrošili smo, ili uživali smo, šest sati. Nismo žurili. Turu toplo preporučujemo. Vlaški grad je na divnom mjestu, ali do njega treba hodati i to mu diže cijenu. Uživajte!

U kanjonu Orljače

MEDVJEĐA VRATA NA RISNJAKU

MILAN MAJNARIĆ, Rijeka

Želite li na Risnjak doći s juga, sve će vas planinarske staze dovesti do Medvjedih vratiju. To je južni "ulaz" do Velikog Risnjaka.

Medvjeda vrata su probor kroz stijenu staroga frankopanskog puta koji je povezivao njihove posjede u Gorskem kotaru s lukama u Primorju. Nalaze se na nadmorskoj visini od 1287 metara. Odavde put vodi prema Markovu brlogu i Crnom Lugu te Smrekovcu u smjeru istoka i sjevera, a prema Kamenjaku u smjeru juga.

U neposrednoj blizini Vratiju postoje još dobro sačuvane suhozidine tog puta. Put je bio mjestično vrlo strm, građen najkraćim pravcem, vrlo zavojuj, uzak, načinjen skromnim tehničkim sredstvima i nepriklanad za kolski promet, pa se može zaključiti da su kroz Medvjeda vrata prolazili pješaci i jahači, a roba se prenosila karavanski, odnosno, na tovarnim konjima, a možda i na dvokolicama koje je vukla zaprežna stoka.

Iz Gorskog kotara najviše se izvozilo drvo, drveni ugljen te krvna i kože. U obrnutom smjeru prenosila se sol, vino i razna druga onovremenska primorska

i prekomorska roba.

Danas su Medvjeda vrata tradicionalno mjesto odmora prilikom uspona na Risnjak. Osim toga, kod njih uvijek postoji planinarski putokaz s daljinicom do poznatih odredišta u NP "Risnjak".

Gore: Medvjeda vrata (crtež Vaclava Anderlea u Hirčevoj knjizi "Gorski kotar", Zagreb, 1898);
dolje: Medvjeda vrata danas

ČAROLIJE U DRVETU STANKA NOVAKA

IVANKA IVKANEĆ, Zagreb

Ptičji pjev napustio je svoja staništa u zelenilu krošanja. Sklonio se pred razornim ljudskim grmljavinama u sigurnost drugih sjenica plavetnog ozračja. Među lisnatim ili ogoljenim i slomljenim granama stabala ostali su još samo zapreteni sunčani zraci, plodonosna kiša i dremljivi vjetar. Združeni u sjaju i tami, oni šumore svoje bajkovite priče do najmanjeg izdanka korijena. Ne dopiru do užurbanih prolaznika. Čuju ih i razumiju tek odabrani namjernici - ljudi otvorenog duha, posjednici uha i oka spremnog za prihvatanje života.

Jedan među njima je izuzetan, samosvojni umjetnik - gospodin Stanko Novak. Hodeći šumama i gajevima, penjući se gorskim prostranstvima, sam ili u društvu, u pratinji planinarskih pjesama, gospodin Novak živi subočice Prirodi, posebno očaran dostojanstvom i ljepotom drveta. Osim "normalnih" čula, njegovo istinski najsnažnije osjetilo je tzv. "treće oko". To "treće oko" otkriva i vidi, kako u životu drvetu tako i u teksturi fragmenata njegovog ispijenog debla - dasci ili furniru, transponiranjem u sliku, složenost mreže pletene nitima Neba i Zemlje, spoznaju dobra i zla, suživota zdravlja i bolesti...

Vješta ruka autora Stanka Novaka vođena vizijama njegovog "trećeg oka" i manifestacijama Prirode same, skladno je ostvarila novi i nikada više

moguć replikantni pojarni oblik. Objavljeno je ekskluzivno umjetničko djelo. Raritet. Osebujan crtotic. Okrijepa napačenoj duši, melem premorenim osjetilima, pribježište i utjeha. Je li ta umjetnikova tvorevina izvorno njegova ili njeno autorstvo treba pripasti Prirodi? Za duhovne vrednote i valorizaciju kulturnog dobra skoro je nevažno kojim se racionalnim, jezičnim ili izvedbenim elementima significira. Kreacije u furniru odazivaju se traganju, iznalaženju, dosezanju i postignućima djelatnog duha i ideala umjetnika Stanka Novaka. Njegov dosadašnji likovni opus impozantan u intimnom iskazu i kvantitativnoj prezentaciji, odlikuje tankočutnost sustavnog i dosljednog respektiranja i poštivanja furnira kao temeljnog materijala slike. Pregršt tajnih snoviđenja zabilježena je i upečaćena u furniru crvenog bora, crvenkasto-šmedeg palisandra, mahagonija, jasena, bukve, oraha, bjeličastog ptičjeg javora ili plavičastog koto-a (plavilo u osnovnoj boji tog drveta je posljedica prolazne bolesti)... Voluminoznost samog tkiva furnira u harmoničnoj jedinstvenosti izgrađuje njegove sastavine - elementi: smjer i prostiranje žila i ožiljaka, godovi, kolorit u bogatom spektru nijansi, transparentnost...

U osnovu fascinantne ljepote te prirodne arhitekture, senzibilni tkalac Stanko Novak utkiva

STANKO NOVAK

Član je planinarskog društva "Zagreb-Matica" ravno pedeset godina! Najviše planinari s članovima Sekcije društvenih izleta. U društvu s Albertom Glavačem, Vilijem Strašekom i Pubom Bajlićem (koji mu je bio uzorom) obišao je Prokletije i Velebit, uspeo se na Durmitor, biciklom obišao Crnu Goru, a najviši mu je uspon Grossglockner. Rođeni je Goranin (1922.). Klasičnu gimnaziju završio je u Sušaku 1940. g. U braku je 52 godine s planinarkom. Likovnim radom bavi se od 1960. g. Sudionik je brojnih skupnih izložbi u domovini i inozemstvu. Do sada je održao 26 samostalnih izložbi u Zagrebu, Zadru, Sarajevu, Beogradu, Šibeniku, Opatiji, Dubrovniku...

Samostalno je nastupio u Wellingtonu (Novi Zeland) i osam puta u Ženevi. Sudionik je više likov-

nih kolonija u Zagrebu, Novom Vinodolskom i Rijeci. Za svoj rad primio je više nagrada i priznanja te Plakete grada Zagreba i Beograda kao i zlatnu plaketu INOVA 84. O njegovim radovima pisali su prof. Juraj Baldani, prof. Vanda Ekl, prof. Ivanka Ivkanec i dr. Osvrti na njegove izložbe objavljeni su u radio emisijama u Rijeci, Zagrebu i Dubrovniku.

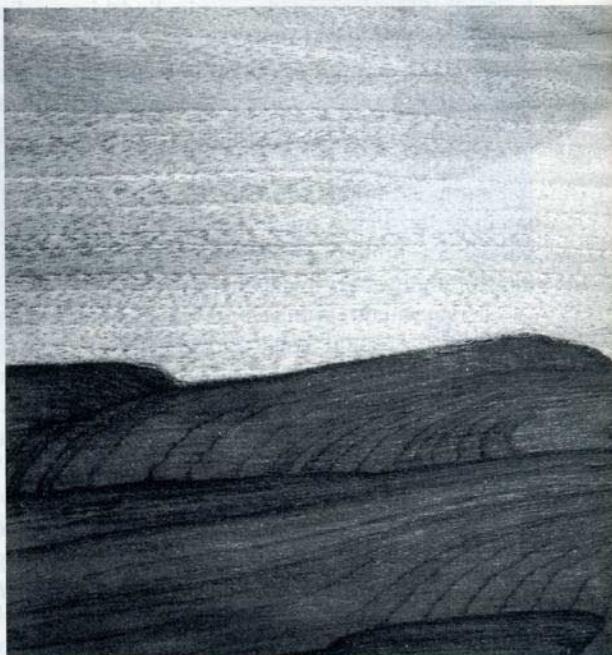
Član je Zajednice likovnih radnika Zagreba. Adresa: Zagreb, Svilajska 20, tel. 041/316-307. Svoju neobičnu umjetničku inspiraciju nalazi u šarama drvenog furnira, gdje često prepoznaće obrise planinskih vrhova. Ovaj planinar umjetnik voljan je onima koje zanima ta tehnika demonstrirati svoja iskustva u HPD "Zagreb Matica" u dogovorenno vrijeme.
(Ž. Poljak)

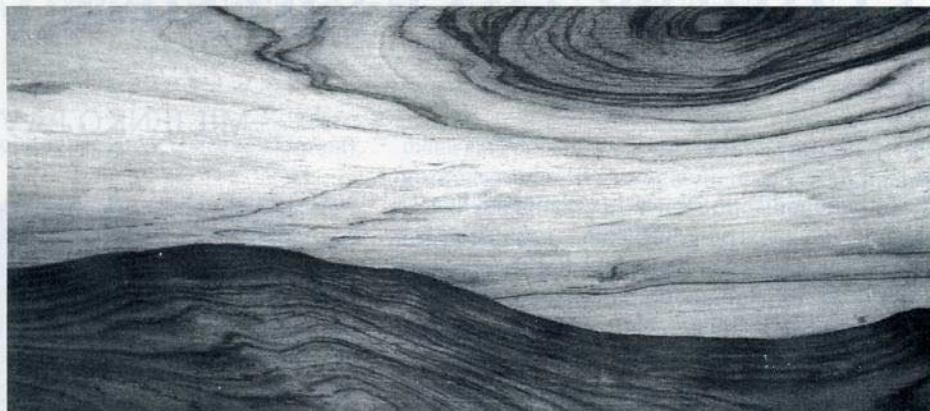
NOVAKOVE ČAROLIJE U FURNIRU

potku svog umjetničkog čara. Svojim nadahnutim i decentnim rukopisom uredene slikarske vokacije, on je toliko suptilan posrednik između majke Prirode i kćeri Umjetnosti da nam je gotovo sakrivena njegova vodeća bitnost: on je otac, stvaratelj nove tvorbe, reinkarniranog života "umrlog" drveta. U furniru i kroz nj on je majstor skladatelj prelijepih kompozicija slike zadržane tekstilnom podlogom ili drvenim okvirom. Začudna elegancija i podatnost njegovih umjetničkih djela odslikava filigranske spletote svjesnih ili u zaborav potisnutih pamćenja Prirode i Čovjeka - svekoliki prapočetak, natruhe spoznaje sadašnjeg i budućeg energetskog tijeka. Njegove slike su inspiracija i okosnica asocijativnih procesija mašte, nesputane suhoćom realiteta. Neizbrojene varijacije samo su tvrda jamčevina neporecive istine: Život mijenja svoj oblik i skramu putem prožimanja, stapanja i rastakanja, posebnog i zajedničkog. Valjda je i ta činjenica dostatan razlog prispolobi šarma iluzionističkih slika koje zrcali i Stankov furnir i freska Ivana Rangera. I kako već proizlazi iz potrebe čovjeka da sprovodi razdiobe svega i svačega, moguće je opravdati i imenovanje (označiti tlapnje) slika unutar tematskih grupa kojima je predznak zadao autor: Svetmirska sjetva, Akt, Krajobraz, Grad...

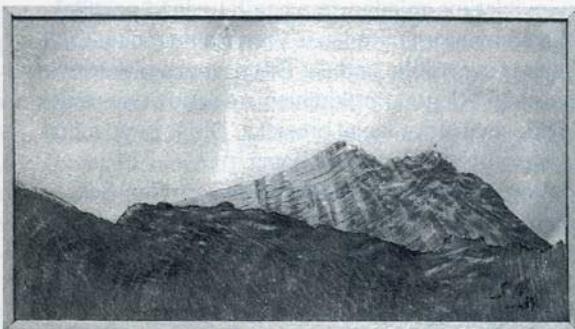
Sva ta raskošna lepeza slutnji, poimanja znanja i umijeća odražava veličajnost života s kojeg umjetnik Stanko Novak štuje uz nositim pjesmama svoje duše i blagih ruku sviklih finoći i značaju drveta u njegovoj praktičnoj, svakodnevnoj uporabnosti, ali i u magično-simboličnom ustrojstvu. Drvo nas prima u svoje krilo od časa radanja, oplemenjuje ambijente našeg trajanja i napokon prihvata i čuva našu tjelesnu ljušturu u sutonu i konačnom smiraju.

Tomu našem vjernom, odanom i samozatajnom prijatelju i pratitelju, ekskluzivnost slikovnog upisa i simboliku ptice Feniks vehementno iskazuje autohtonu umjetničko pregnuće i stvaralaštvo gospodina Stanka Novaka.

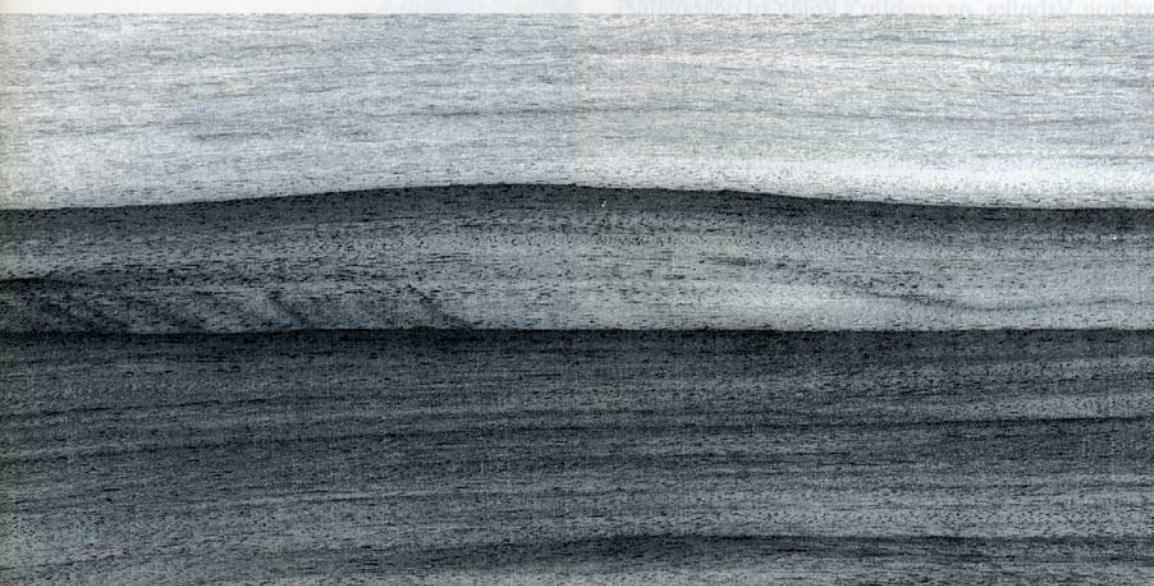

Uvaljanički Očnjak

Bošnjačko Škodljovo

S GOJZERICAMA U VJEĆNOST

MILJENKO PAVEŠIĆ, Ogulin

Za dugogodišnjih izbivanja s planinarskih staza doživljavao sam, pored običnih, i niz neobičnih zgoda. Jedna me od njih posebno dirnula, pročitavši pismo, što mi ga je uputio moj planinarski kolega Zdravko Šilić iz zagrebačkog PD "Stanko Kempny". Prenosim dio tog pisma:

"Šaljem Ti pjesmu 'Kod planinara', za koju sam dobio inspiraciju onu večer kad si mi rekao da je pokojni Ante Valković pokopan u gojzericama..." Tijekom dugogodišnjeg življenja u Rijeci, a kao član PD "Učka" čiji je član bio i Ante, gotovo na svim izletima zajedno smo gazili uzduž i poprijeko "lijepom našom". Rođen u Vrbniku na otoku Krku, imao je sve odlike bodula. Bio je vrstan planinarski fotograf. Njegovo prikazivanje dijapozitiva uvijek je bilo posjećeno iznad prosjeka. Bio je pravi užitak prisustvovati tim projekcijama.

Pored članstva u "Učki", bio je i član Sekcije seniora u PD "Platak". Sekcija seniora, u povodu desetogodišnjice djelovanja, izdala je vro dobro uređen Zbornik. Antini snimci i brojem i ljepotom dominiraju Zbornikom.

Osjetivši skori kraj, zatražio je da ga pokopaju obuvenog u njegove razgažene planinarske gojzalice. Želja mu je ispunjena. Počiva ponad svoga rodnog Vrbnika, na groblju s kojeg su očaravajući vidici na Grobničke Alpe, rubno gorje Gorskog kotara i Velebit.

Ako postoji onaj drugi život, vjerujem da moj dragi planinarski kolega Ante planinari na ljepšim onozemaljaskim stazama u svojim starim gojzericama. Možda se i sretnemo?!

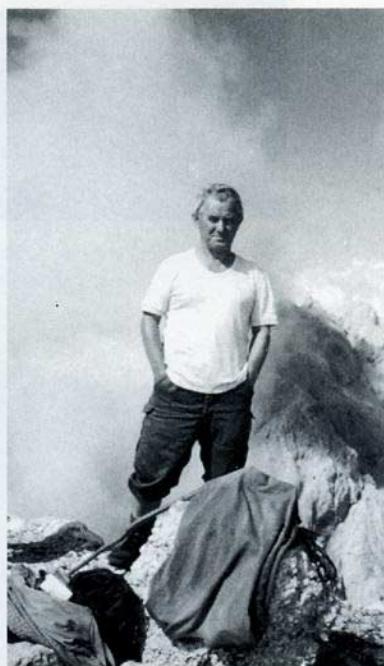
KOB PLANINARA

Umrijet ču u gojzericama
Na Bojincu il' na vrhu Kleka,
Gdje orli kruže nad liticama
I vide se obzorja daleka.

Nestat ču u paklu Paklenice
U snježnoj zimskoj olujnoj noći.
Nek' me nose moje gojzerice
Gdje noge gorštaka neće doći.

Ispenjat ču visove,
Dosegnuti nebo liticama.
Kada spoznam ponore duboke,
Umrijet ču u gojzericama.

Ostat ču na vrhu Gromovače
Za tihe ljetne zvjezdane noći,
U zoru stići do Štirovače,
Usnuti kraj vrela u samoći.

Ante Velković na Grintavcu

NOVI SMJEROVI U KOZJAKU NA VELEBITU

IMBULJNI

SSI stijena Velikog Kozjaka (Istočna skupina), Velebit.

Prilaz: Od skloništa na V. Lubenovcu cestom prema Begovači oko 200 m, zatim d. šumskim putem (crvene i plave strelice) oko 500 m do mjesta gdje je na kamenu označeno da se d. odvaja put za skupinu. Nastaviti ravno šumskim putem još oko 150 m, zatim d. slijedeći oznake po padini kroz šumu do podnožja Srednje skupine. Prijeći podnožjem l. do i. skupine stijena (oko 30 min).

Ulaz: Kao za smjer Divokozina ispaša.

Opis: 1 D po smjeru Divokozina ispaša do osig. kod velike smreke. Prijeći 10 m na drugu stranu sipara i ravno gore po ploči 20 m (IV) do odličnog osig. (Propovjetaonica) oko 8 m ispod lučnog crnog stropa. Gore, lagano d. preko stijene izbrazdane škrapama (V+), pa preko brida d. i gore na mali šiljak (k, VI, VI+). Još par m do travnate police (IV). Malo l. i gore prema klekovini (IV+). Kroz klekovinu (V) do police sa smrekom u dnu zatravnjenog žlijeba (osig.). Po žlijebu ravno gore oko 20 m (III+, IV) do ruba velikog i širokog ka-

mena što "dolazi" s d. (vrlo impresivno). Po l. rubu gore na veliku ljusku uglavljenu pri vrhu kamena (III) i dalje, kroz klekovinu, u plitak žlijeb (III). Osig. u žlijebu d. od velikog zuba. Ravno gore kroz jako obraštenu stijenu do velike smreke (III-) i dalje po sličnom terenu (III-) do široke police u kratkom žlijebu (osig.). Još 1 D ravno gore po razvedenoj stijeni s klekovinom (II+, II, I) do vrha male glavice l. od jaruge kojom prolaze Vuhvičin i Vješturkov smjer.

Napomena: Korišten su vrlo različiti klinovi, osobito široki, razne vrste zaglavka i na jednom mjestu kukica.

Silaz: Po kratkom obraštenom grebenu do male škrbine na koju izlazi Vuhvičin smjer i dalje po označenom putu (plave strelice, mjestimično otpejanje) do jame s oznakom SOV 18. Dalje kroz šumu (oznake) i preko malog sedla na grebenu (prestaju oznake) dolje po vrlo strmoj padini u podnožje stijene. Spustiti se u Kozjačku dragu i šumskim putem nastaviti do ceste, pa njome do skloništa na V. Lubenovcu (30 - 40 min).

Visina stijene: oko 200 m (6 D). Teškoća: II, III, IV, V, VI (detalj VI+). Vrijeme penjanja prvih penjača: 7,5 sati. Prvi penjali: 12. rujna 1997. Marijan Čepelak i Neven Kalac.

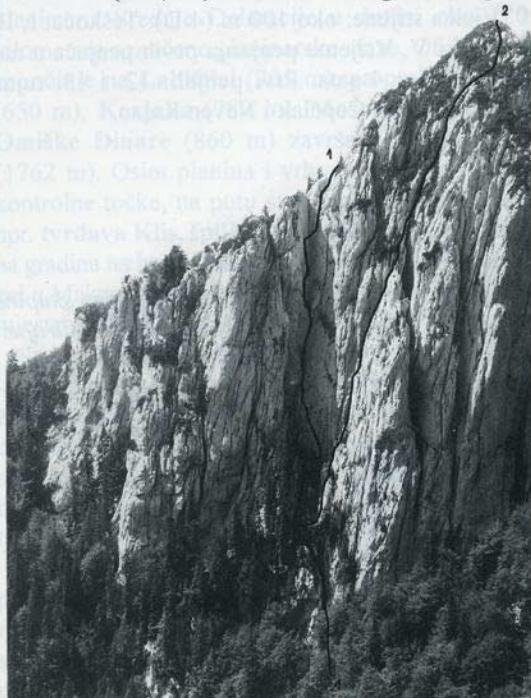
SKRIVENI KANINI

SSI stijena Velikog Kozjaka (Zapadna skupina), Velebit

Pristup: Od skloništa na V. Lubenovcu cestom prema Begovači oko 200 m, zatim d. šumskim putem (crvene i plave strelice) oko 500 m do mjesta gdje je na kamenu označeno račvanje: po putu za Srednju i Istočnu skupinu, a d. gore za Zapadnu. Krenuti d. neizrazitim grebenom po strmoj padini (plave strelice) do podnožja krajnjeg zapadnog dijela ove skupine stijena. Oko 100 m l. podnožjem stijene do ulaza u smjer (oko 20 min).

Ulaz: U šumi, u podnožju širokog razlomljenog rebra (l. i d. od njega zadiru u stijenu ježići zatravnjenih sipara). U d. strani podnožja rebra otvara se širok žlijeb koji nakon 15 m prelazi u uzak kamin.

Opis: Po žlijebu i kamnu do vrha (III, I, IV-) i preko korjena smreke na obraslu kosu gredinu (može se izići iz stijene na obje strane gredine). Preko

Istočna stijena Velikog Kozjaka: 1 - Divokozina ispaša, 2 - Imbuljni Foto: Marjan Čepelak

gredine 15 m (bez teškoće) do u širok žlijeb što vodi sredinom rebra (osig.). Po žlijebu 8 m (II) i dalje po njegovoj l. strani sa širokim okomitim putotinama 5 m gore (III+). Po zatravnjenom žlijebu oko 10 m (II) do kratkog uskog kamina. Kroz njega (k, IV) i još 8 m (II) do crnog kamina (osig.). Kroz kamin 6 m gore (IV-) i dalje vrlo uskim žlijebom desetak m (II - III) do mjesta gdje je velika ljska zasjećena u žlijeb. Krenuti d. stranom, pa u žlijeb (III+) i njime nekoliko m do uskog kamina (III). Kroz kamin nekoliko m (IV-). Premda se može l. na lakši teren, nastaviti kaminom koji postaje prevjesan (V, IV), i dalje travnatim žlijebom (II) do jako zavinute smreke (osig.). Još desetak m žlijebom obraslim u klekovinu (I, O) do ruba stijene i Čarobnjakovog ravnjaka (mjesto osebujne ljepote koje vrijedi pogledati).

Silaz: Ravnjakom d. i po jz. strani grebena dolje pokraj špilje Divokozina kapelica (oznaka SOV 51). Preko sipara s krupnim kamenjem dolje l., zatim koso gore kroz šumu u jz. smjeru do markiranog puta na grebenu. Po putu d. dolje do skloništa na V. Lubenovcu (oko 20 min).

Visina stijene: 90 m (3 D). Teškoće: I, II, III, IV i V. Vrijeme penjanja: 3,5 sata. Prvi penjač: Marijan Čepelak.

GENERACIJSKI SKLAD

SSI stijena Velikog Kozjaka (Zapadna skupina), Velebit.

Pristup: Označenim putem od skloništa na V. Lubenovcu do podnožja Z. skupine stijena V. Ko-

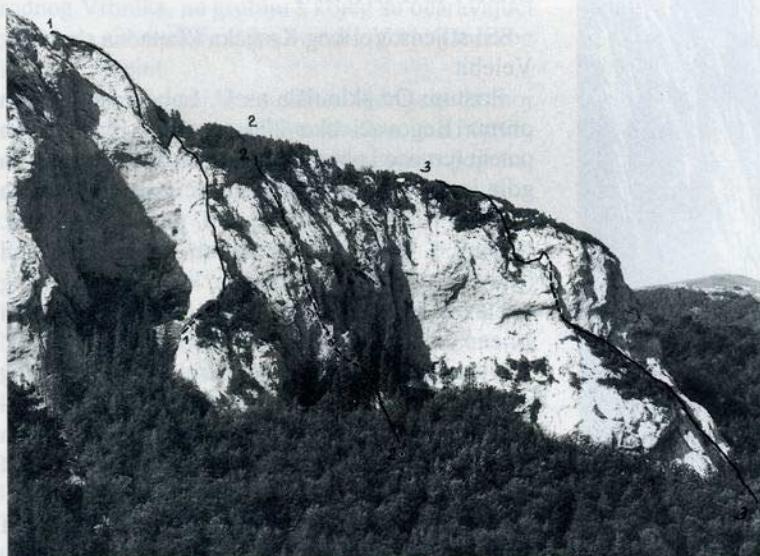
zjaka, oko 20 min (vidi pod Skriveni kamini).

Ulez: U podnožju rebra koje se uzdiže na krajnjem dijelu skupine, nekoliko m l. od ruba stijene.

Opis: Po ploči gore, koso u l. prema klekovini i dalje gore malo l. oko 20 m (IV, IV+). Ući l. u plitku žljebinu i po njoj 10 m gore (III+). S vrha žljebine l. gore po ploči na malu travnatu policu d. od klekovine (k, III+). Ravno gore 5 m (III) i dalje po zatravnjenoj stijeni uz rub klekovine oko 8 m (II+). Prijedjeti l. lagano gore između klekovine i stijene oko 15 m (I). Osig. ispod ulaza u kamin na kraju prečnice (suho drvo u klekovini). Po kaminu, mjestimično vrlo uskom, 20 m do vrha velike ljske (V+, VI-). Preporuča s postaviti osiguranje koristeći prirodnu ušicu, dobro vidljivu na 2 m iznad vrha ljske. Spustiti se par m niže i l. na malu polici (osig.). Prijedjeti l. do velike smreke (II+) i gore po razvedenoj obrasloj ploči na greben s klekovinom (II+, III-). Po grebenu l. 15 m na malu čistu zaravan (I) gdje završava smjer (oko 50 m z. od Čarobnjakovog ravnjaka).

Silaz: Po razvedenoj JZ stijeni l. dolje 30 m do špilje Divokozina kapelica. Dalje kao u opisu silaza iz smjera Skriveni kamini, ili d. dolje uz podnožje stijene do ulaza u smjer i dalje po pristupnom putu do skloništa na V. Lubenovcu (oko 20 min obje varijante).

Visina stijene: oko 100 m (4 D). Teškoća: I, II, III, IV i V. Vrijeme penjanja prvih penjača u napredovanju: 4 sata. Prvi penjali: 12. i 13. rujna 1997. Marijan Čepelak i Neven Kalac.

SSI stijena Zapadne skupine V. Kozjaka: 1 - Sondirajući smjer, 2 - Skriveni kamini, 3 - Generacijski sklad

Foto: M. Čepelak

DVADESET GODINA PLANINARSKOG PUTA "DALMACIJA"

MILAN SUNKO, Split

Planinarske obilaznice su suvremen oblik planinarenja, koji ima svoje sljedbenike. Planinarske udruge kao organizatori obilaznica pružaju posjetiteljima određen smisao kretanja planinom ili planinskim područjem, upoznavajući ga temeljitiye s pojedinim krajevima i njihovim posebnostima. Takav posjet planini daje zaokruženu cjelinu, što ostavlja kompletniji dojam. Vrhunci planina više nisu sami sebi cilj.

Obilaznica je planinarski put označen oznakama, uz koje se dodaju i skraćeni nazivi. Tu su i kontrolne točke s kojih treba ponijeti dokaz. Obilaznici se koriste posebno tiskanim dnevnicima i kartama puta. U prodajnu cijenu dnevnika uključena je i značka priznanja.

Tako je i Planinarski klub "Split" iz Splita još 1968. godine trasirao stazu, označio i otvorio vezni Planinarski put "Dalmacija" (PPD). Put se proteže planinama Srednje Dalmacije u dužini oko 120 kilometara označene planinarske staze. Obilaznica započinje na **Labištica** (701 m), pa preko **Opora** (650 m), **Kozjaka** (780 m), **Mosora** (1339 m) i **Omiške Dinare** (860 m) završava na **Biokovu** (1762 m). Osim planina i vrhunaca na kojima su kontrolne točke, na putu su i druge zanimljivosti, npr. **tvrdava Klis**, **špilja Vranjača**, srednjevjekovna gradina na hridi iznad Omiša i **Malakološki muzej** u Makarskoj. Ovih nekoliko posebno istaknutih mesta obvezne su kontrolne točke puta.

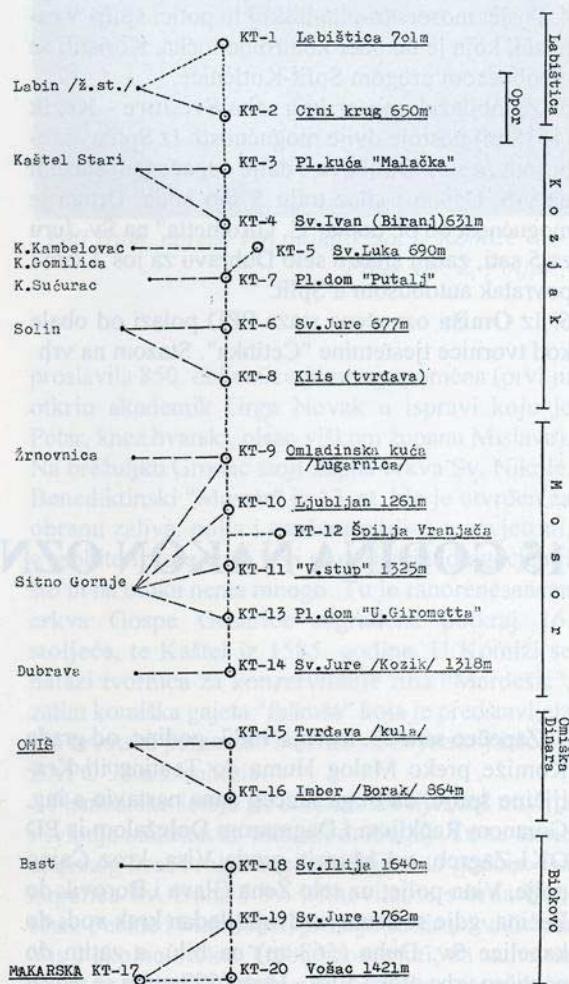
Na ovom relativno dugom putu treba posjetiti 20 kontrolnih točaka i dokazati ih fotografijama priloženim u dnevniku puta. Obilazak puta traje sedam do osam dana hoda. Noćenje je moguće u planinarskim kućama na Kozjaku, Mosoru i Biokovu vikendom, a za najavljenе skupine i u ostalim danima u tjednu.

Vremenske prilike najpovoljnije su u kasno proljeće i ranu jesen. Ljeti uspon treba poduzimati rano ujutro zbog velike vrućine. Ljeti valja računati s nedostatkom pitke vode u bezvodnom kraškom području, a zimi na snježni pokrivač i snažan vjetar. Bura je osobito neugodna na Biokovu zbog hladnoće a može biti i opasna sa svojim naletima od

preko 100 kilometara na sat.

Za obilazak ima više mogućnosti i to: linearno, od prve do zadnje kontrolne točke, ili kombinirano, tj. dijelom linearно, a dijelom koristeći prilazne označene puteve iz pojedinih naseljenih mjesta uzduž morske obale. Evo pojedinih dionica puta:

1. Željeznička postaja **Labin Dalmatinski**, odakle je na vrh **Labišticu** (701 m) i natrag u Labin 2 sata hoda. Nastaviti označenom stazom PPD na **Opor**,

vrh **Crni krug** (650 m) za 2 sata. Dalje nastaviti do pl. kuće "Malačka" još 2 sata hoda. Moguće je istoga dana posjetiti i vrh **Sv. Ivan Biranj** (631 m) te nastaviti do pl. doma "Putalj" u kojem je moguće noćenje.

2. Od pl. doma "Putalj" najprije na greben i zatim zapadno od vrha **Sv. Luka** i natrag do putokaza na grebenu, zatim istočno, označenom stazom, još 3 sata do **Sv. Jure** (677 m). Nastaviti dalje do **tvrđave Klis** još 2 sata hoda i autobusom u Split.

3. Tvrđava Klis se može posjetiti iz Splita autobusom. Iz mjesta **Klis-Grlo** može se poduzeti uspon na Mosor, najprije na **Debelo brdo** i dalje na **Lugarnicu** za 4 sata hoda. Od Lugarnice na vrh **Ljubljan** (1262 m) za 2 sata hoda. Dalje nastaviti istočno grebenom i za još 2 sata stići na pl. sklonište "**Vickov stup**" (1325 m). Odatle silaz na južnu stranu planine i za 1 sat u pl. dom "**Umberto Girometta**" (900 m). U domu je mogućnost noćenja.

4. Posjet mosorsko-planinskoj ljepotici **Šilipi Vranači**, koja je također kontrolna točka. Koristiti se autobusnom prugom Split-Kotlenice.

5. Za obilazak mosorskog vrha **Sv. Jure - Kozik** (1318 m) postoje dvije mogućnosti. Iz Splita autobusom za selo **Dubravu** i dalje označenom stazom na vrh. Uspon i silaz traju 5 sati hoda. Druga je mogućnost od pl. doma "U. Girometta" na Sv. Juru za 5 sati, zatim silaz u selo Dubravu za još 2 sata i povratak autobusom u Split.

6. Iz **Omiša** označena staza PPD polazi od obale kod tvornice tjestetnine "Cetinka". Stazom na vrh

Imber (864 m) preko Borka za 3 sata. Zatim silaz do vode i daljnji silaz do napuštenog zaseoka ispod grebena na tvrdavu (Kula) za 2 sata hoda. Nakon toga silaz u Omiš za još 2 sata.

7. Iz sela Basta uspon na **Sv. Iliju** (1640 m) na Biokovu i silaz istim putem, za 10 sati hoda. Postoji mogućnost nastavka od Sv. Ilike istočno Biokovskom planinarskom stazom (BPS) ispod Kuranika na **Osićine** (lovačka kuća) i zatim u selo **Bast** za ukupno 11-12 sati hoda.

8. Iz Makarske preko sela Makar do podnožja Vošca za 3 sata. Zatim na vrh **Vošac** (1421 m) i natrag na stazu za 1 sat hoda. Tu je u blizini nekadašnji pl. dom. Stazom nastaviti sjeverno na vrh **Sv. Jure** (1762 m). Za orijentaciju služi TV toranj. S vrha natrag u Makarsku za još 4-5 sati hoda. U Makarskoj posjet **Malakološkog muzeja** u franjevačkom samostanu, što je također kontrolna točka puta.

Kao prilog ovim naputcima priložena je skica mogućnosti linearног i kombiniranog obilaska PPD, koristeći se prilaznim označenim putevima iz naseljenih mjesta.

U sklopu obilježavanja 20. obiljetnice PPD, organizira se **prigodni obilazak** 4. listopada (Biokovo), 18. listopada (Omiška Dinara), 11. studenoga (Mosor) i 15. studenoga (Labištica, Opor i Kozjak). Obavijesti o prigodnom obilasku PPD daje Planinarski klub "Split, Hrvatske mornarice 10 (p.p. 365). Telefon: 021/ 515-931 i 43-296.

15 GODINA NAKON OZNAČAVANJA PP "VIS"

Dr. IGNAC MUNJKO, Zagreb

Započeo sam 23. travnja 1983. godine, od grada Komiže preko Malog Huma do Teutine ili Kraljičine šilje, da bi ga idućeg dana nastavio s ing. Goranom Račkijem i Dagmarom Doležalom iz PD OKI-Zagreb, od Muzeja grada Visa, kroz Čajno polje, Vina-polje, uz selo Žena Glava i Borovik do Pećina, gdje se staza razdvaja. Jedan krak vodi do kapelice Sv. Duha (563 m) na bilu, a zatim do najvišeg vrha otoka Visa - Hum (587 m; tu se nalazi

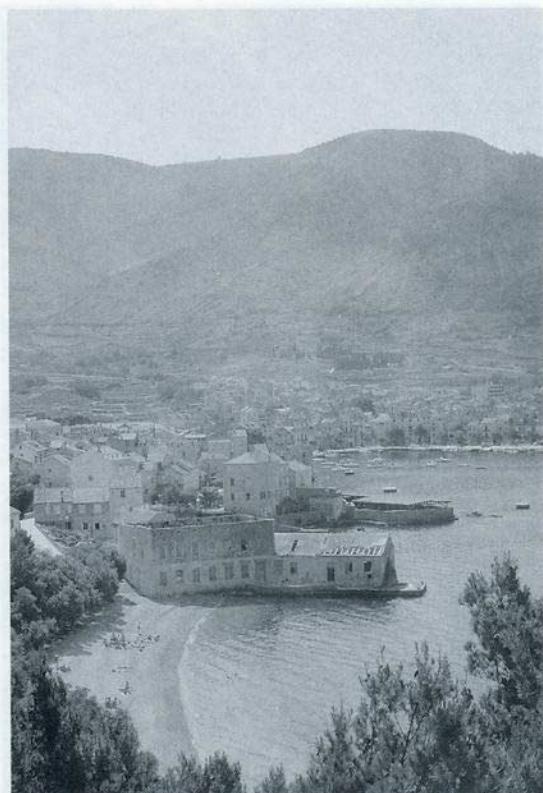
vojska). Drugi krak označenog planinarskog puta se od Pećina spušta prema cesti Vis - Komiža, prolazi između crkve Sv. Mihovila i barokne crkve Gospe od Planice (u obliku rotonde). Zatim se peče na brdo Barščan (480 m), vodi prema Teutinoj šiljpi u Širokom brdu (458 m) i vraća preko Malog Huma (514 m) u Komižu do hotela "Biševo", gdje se i danas nalaze svi planinarski žigovi PPV-a, zahvaljujući šefu recepcije g. Edi Bogdanoviću.

Ispričavam se za propust, što nisam, nakon svečanog otvaranja PPV-a u gradu Visu (10. lipnja 1984.) pisao u ovom časopisu, no nikada nije kasno. Planinari su prolazeći PPV do 1990. godine osvojili 1691 spomen-znak. Treba napomenuti da je PD PTT "Marjan" iz Splita 8. rujna 1984. godine otvorio i planinarski put "Brač - Hvar - Vis", s 23 KT u dužini od 80 km, dok je PPV imao svega 3 KT na dužini od 25 km. Iz svega ovoga vidi se želja planinara markacista iz Splita i Zagreba da približe ljepote otočkih planina svim ljubiteljima prirodnih ljepota, ali je bezumni rat četnika i jugovojske protiv svega što je hrvatsko prekinuo planinarske aktivnosti. One se s vraćanjem turizma na otoke već od 1996. godine malo bude.

Vis ove 1998. godine slavi 1000 godina spomena grada. Kratka vijest koju je zabilježio Ivan Đakon, tajnik mletačkog dužda Petra II Orseola, da je mletačko brodovlje navalilo na hrvatski grad Vis i razorilo ga, oplijenilo i povelo u Veneciju roblje obojeg spola, jasno predočuje kako on nije utemeljen tek 998. godine, nego su se davno tu naselili Hrvati i da je postao pomorsko uporište hrvatskog ratnog brodovlja. Preživjeli stanovnici koji su 998. g. izbjegli zarobljavnje povukli su se u unutrašnjost, te razvijali Velo Selo i Dol, a Velo Selo postaje i središte otoka. Tek poslije su se razvili gradovi Vis i Komiža (prvi pisani spomen u ispravi iz 1146. godine), ali svetište Vele Gospe od Velog Sela postaje i do danas ostaje srcem otoka. Izvor ovih podataka su: **Hrvatska Zora** (Glasilo ogranka Matice Hrvatske, Vis, br. 17/18., godina VI., klovovoz 1997.) i **Komiški vjesnik** (21. listopada i 25. XII. 1996.).

Za otok Vis vojni stratezi kažu da je "ključ Jadrana". Bivša vojska na otoku Visu postavila je 18000 stupova sa žicom i držala 14 objekata, od kojih je danas 13 predano Poglavarstvu gradova Visa i Komiže. Tu su brojni tuneli i skloništa od nuklearnog i biološkog rata. Jugovojska je branila pristup stranim turistima. Za Domovinskog rata otok Vis se skrbio za brojne prognanike iz istočne Hrvatske. Na Visu postoji niz objekata od povijesne i arhitektonske vrijednosti, kao što su župna crkva Gospe od Spilice iz 1500. godine, barokna crkva Sv. Ciprijana iz 16. stoljeća, crkva Sv. Duha iz 17. stoljeća, samostan franjevaca konventualaca, Muzej grada s jednom od najvrednijih zbirki antike u Dalmaciji, hotel "Issa" uz ostatke antičkog kazališta i dr.

Na sjeverozapadnoj strani otoka je grad Komiža. Prvi put se spominje 1146. godine, tako da je 1996.

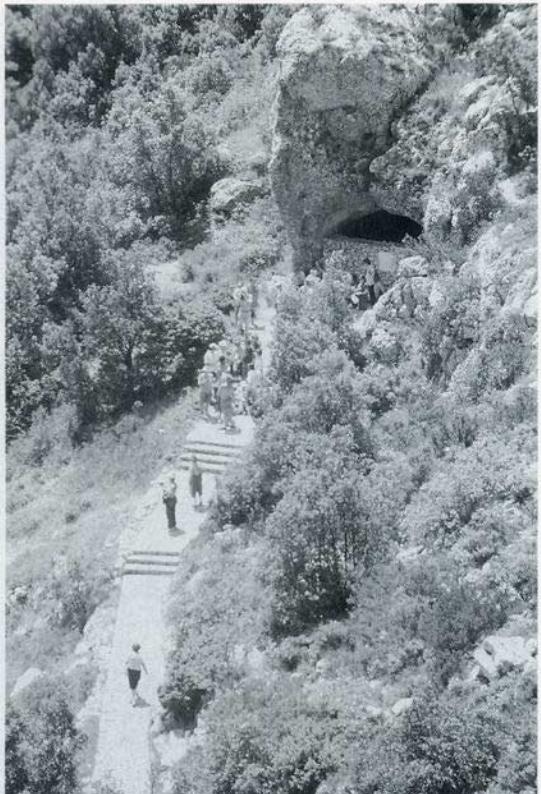

Veli Hum, najviši vrh otoka Visa, iz Komiže

Foto: Dr. Ž. Poljak

proslavila 850. obljetnicu pisanog spomena (prvi ju otkrio akademik Grga Novak u ispravi koju je Petar, knez hvarske, pisao viškom županu Mislavu). Na brežuljku Grodac stoji župna crkva Sv. Nikole. Benediktinski "Muster" iz 13. st. bio je utvrđen za obranu zaliva, polja i sunčane padine u zavjetrini, a osobito izvora voda koji su ovdje tim dragocjeniji što ih na otoku nema mnogo. Tu je ranorenesansna crkva Gospe Gusarice sagrađena potkraj 16. stoljeća, te Kaštel iz 1585. godine. U Komiži se nalazi tvornica za konzerviranje riba "Mardešić", zatim komiška gajeta "falkuša" koja je predstavljala dio hrvatske pomorske baštine na Svjetskoj izložbi EXPO 98 u Lisabonu.

Planinarske šetnje po otoku Visu tijekom travnja i svibnja izuzetan su estetski doživljaj. Tu su šume alepskog bora i rogača sađene prije 145 godina. Od kapelica Sv. Duha i Sv. Mihovila, te s brda Baršan, Pećine i Mali Hum, pružaju se široki vidici na Vis i okolne otoke. Treba spomenuti, da samo na Visu, uz endemsку dubrovačku zečinu, rastu dvije

Špilja u središtu otoka Visa

Foto: Dr. Ž. Poljak

vrste kadulje: grčka (*Salvia triloba L.*) koja u svom sastavu sadrži 2,9% eteričnog ulja i 17 lipofilnih komponenata, od toga tujona 3,1%, dok ljekovita kadulja (*S. officinalis*) sadrži čak 3,3% eteričnog ulja sa 16 lipofilnih komponenata i 35 do 60% tujona, a to je svrstava u najbolje ljekovite kadulje na svijetu! Najopsežnije istraživanje više flore objavio je 1955. dr. Radovan Domac, koji navodi 460 biljnih vrsta unutar 76 biljnih porodica, od kojih su 33 biljne vrste po prvi put nađene na otoku.

Svrha otvaranja PPV-a nije bila samo posjećivanje Visa, nego i skupine otočića u neposrednoj blizini. Jugozapadno od Komiže je otočić Bišev (5,8 č. km) poznat po Modroj špilji. Na Biševu je i Medvedina špilja, gdje je nekoć obitavala sredozemna medvjedica. U naselju Mezoporat vidimo obnovljenu crkvu Sv. Silvestra, važan spomenik hrvatske kulturne baštine. Spominje se godine 1050., a sagrađena je na ostacima ranokršćanske crkve.

Zapadno od Biševa treba posjetiti vrlo pristupačan vulkanski školj Brusnik, koji se spominje već 1281. godine na sudskoj raspravi u Trogiru. Najviši vrh otoka Cuf (32 m) građen je od dijabaza i prebivalište je endemskega guštera (nalazimo ih još na školjima Jabuka, Kamnik i Barjac) i mnoštva galjebova.

Sjeverno od Brusnika je otok Sveti Andrija ili Svetac, gdje je možda već u 9. st. osnovan benediktinski samostan Sv. Andrije (prvi se puta spominje 1229. godine). Danas je na Svecu istočno od uvale Zanki mala kapela Sv. Andrije, iznad koje strže ostaci Teutina kaštela. Sa brda Bimbula (220 m) pružaju se divni vidici na mrežastu pučinu Jabučke kotline. Na otoku Svecu dobro uspijeva vinova loza. Za planinare koji su navikli svladavati teške stijene, posebice je dojmljiv školj Jabuka (96 m). Cijelo opisano područje bogato je vrsnom ribom.

Otok Vis mogao bi u turističku aktivnost uključiti i planinarstvo, i to putem turističkih tvrtki HP "Vis" i HP "Modra špilja".

SPELEOLOGIJA

10 GODINA SPELEOLOGIJE U ŠIBENIKU

Prvi speleološki izlet članovi "Kamenara" organiziraju u svibnju 1987. godine, kada su posjetili nekoliko špilja u blizini sela Pokrovnika. Skupina planinara entuzijasta utemeljuje 28. travnja 1988. godine Speleološki odsjek koji ima 6 članova. Za pročelnika je izabran M. Stanošević. Krajem iste godine 4 člana završavaju 12. splitsku speleološku školu. Iduće godine članovi djeluju na području Šibenika, Žirja, Kistanja, HE Manojlovac, Kornata i Slivna, o čemu svjedoče članci u Šibenskom listu i Slobodnoj Dalmaciji.

Prvoj ženi među članstvom Speleološkog odsjeka, Mariji Antolos, pridružile su se Meri Ćuklin, Ojdana Čular i Mirana Šare.

Prvi samostalni "podzemni rad" je jama Gradina na otoku Žirju.

Na poziv Zavoda za zaštitu spomenika kulture, članovi su očistili raslinje na tvrđavi Sv. Nikole u Šibenskom kanalu, a dobivenim sredstvima kupili potrebnu opremu. Jedan član Odsjeka sudjelovao je sa zagrebačkim speleolozima u ronilačkom istraživanju špilje kod HE Manojlovac.

Na kornatskom otočiću Lavrnaki u jami su otkrivene ljudske kosti, vjerojatno žrtava u Drugom svjetskom ratu. Iza zaseoka Koštani kod Konjevrata otkrivena je špilja bogata pećinskim ukrasima i nastanjena brojnim kolonijama šišmiša.

Nedaleko od sela Slivna kod Perkovića u jami Golubnjači otkrivena je veća količina otrova "Pužomor". Obaviješteni su nadležni organi, otrov izvađen i tako je sprječeno zagadivanje podzemnih voda.

U Bićinama kod Skradina speleolozi susreću do tada nevidenu ljepotu podzemlja u šibenskom kraju. Posjećeno je još mnogo speleoloških objekata više ili manje lijepih i zanimljivih.

Godine 1991. agresor napada Hrvatsku, a članovi svoj rad prilagodavaju ratnim uvjetima. Popravljaju granatiranjem oštećene višekatnice, krovista, sakralne objekte. Značajno je istaknuti i dvije intervencije na kupoli Šibenske katedrale Sv. Jakova.

Pročelnik SO Ešref Bajrić 1993. sudjeluje u ekspediciji Lukina jama, a 1995. istom je pothvatu prisutno 7 članova. Krajem te godine rasipa se članstvo, a odlazi i do tada najaktivniji član Ešref Bajrić. Početkom 1996. vodstvo Odsjeka preuzima Marija Antolos. Uključuje nove članove iz redova planinarskog podmlatka, a rad je uglavnom usmjeren na suradnju sa splitskim kolegama iz SO "Mosor" i SD "Špiljar".

Pročelnica SO Marija Antolos u jami Dračeva draga

Foto: A. Perić

Zajedno s planinarima organizirana je izložba fotografija o Lukinoj jami u Županijskom muzeju. Izložba je zabilježena u medijima, što je pridonijelo popularizaciji ove sportske, ali i stručno-znanstvene djelatnosti u našem gradu.

Prošle je godine četvero članova završilo speleološku školu, a šestero seminar o topografskom snimanju speleoloških objekata na Kozjaku u organizaciji SO "Mosor".

Posećene su mnoge i već istražene jame na šibenskom području i šire. Otkrivena je i nova jama, ne duboka, ali bogata sigama na brdu Škenderovcu (Boraja).

Ove smo godine domaćini biospeleološkog seminara. Deset godina speleologije u Šibeniku nije mnogo ali je ipak skroman doprinos hrvatskoj speleologiji.

Marija Antolos

TKO JE TKO U HRVATSKOM PLANINARSTVU

JOSIP MAJNARIĆ I NOVA HUNKA

Duša zagrebačkog HPD "Zanatlija" i njegov predsjednik, Josip Majnarić, proslavio je 70. godinu života. Proslavio ju je kao da je u naponu snage, a ne u davno zasluženoj mirovini. Prihvatio se najtežega posla u planinarstvu - izgradnje nove planinarske kuće. Dana 20. rujna svečano je otvorena nova kuća na Hunjki u Medvednici, nakon rušenja dotrajale barake na istom mjestu. Otvorena je ponajviše njegovom zaslugom. To je drugi razlog da ovoj markantnoj ličnosti zagrebačkoga planinarskog života posvetimo nekoliko redaka te da ga tako predstavimo hrvatskoj planinarskoj javnosti. Podimo, dakle, redom.

Rodio se 10. svibnja 1928. i to, kako se već po prezimenu može naslutiti, u

Delnicama u Gorskom kotaru. Osnovnu, stručnu produžnu i majstorskiju školu završio je u Zagrebu i tu od 1942. do 1945. izučio kovinotokarski zanat. Planinarstvom se bavi od dačkih dana, a od 1977. je član "Zanatlije". Već u početku se bavio društvenim radom, a 1986. je biran u upravu kao predsjednik komisije za propagandu. Te je godine završio i seminar za vodiče društvenih izleta i odmah započeo redovno organizirati izlete. Izrađuje i redovni godišnji plan izleta koji pokriva svih 52 vikenda. Godine 1989. postaje dopredsjednik društva a od 1990. do danas mu je predsjednik, a to će ostati do 2000. go-

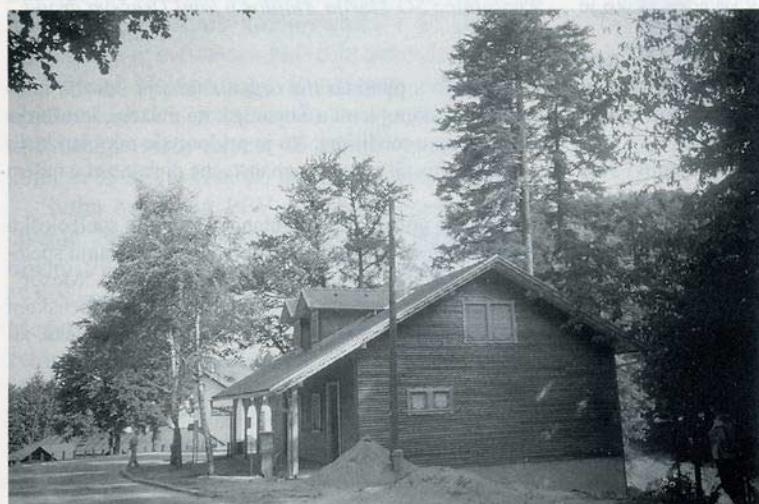
Izložba

Sjeverno od Zanatlije je planina Sveti Andraž ili

dine (četverogo-dišnji mandat). Dodajmo da je 1993. završio seminar za marakiste te da je organizirao šest općih planinarskih škola kroz koje je prošlo više od stotinu polaznika! I kad bi drugi na njegovu mjestu odlučili počivati na stečenim lоворikama, Majnarić se prihvatio najprije izgradnje raspela na Hunjki, zatim rušenja stare dotrajale barake na Hunjki i organiziranja izgradnje nove kuće na istom mjestu, sve to, dakako, na dobrovoljnoj osnovi. Iskoristio je svoj ugled u zagrebačkom Udrženju obrtnika i na taj način osigurao novčana sredstva potrebna za investiranje. Popularna Hunjka sada blista kao prava ljepotica, na radost svih zagrebačkih planinara, jer im je ona od svih objekata na Medvednici

najviše priraslala srcu.

No ako mislite da će Majnarić sada mirovati, varate se! Sada smišlja kako da podigne na Seravskom vrhu u Velebitu Ruhekov vidikovac, s dvostrukom namjenom: da planinari na toj planini dobiju novi objekt i da ujedno na taj način osigura trajni spomen na jednog od osnivača "Zanatlije". Josip Ruhek bio je ugledni zagrebački metalopojasarski obrtnik i donator široke ruke pri izgradnji planinarskih objekata. Prije svoje smrti čak je osnovao zakladu od 5000 DEM za izgradnju planinarske kuće na Oštarijama.

Nova planinarska kuća na
Hunjki

Foto: J. Majnarić

Ne smijemo još propustiti da je Majnarić marljivo obilazio transverzale (Kapelski planinarski put čak 10 puta!) te da je 1986. organizirao bratimljenje s PD "Obrtnik" iz Ljubljane, pa onda neće biti čudno što je stekao brojna priznanja, među njima Zlatni znak HPS (1996), Srebrni znak s vijencem Planinske zveze Slovenije (1996), Srebrni znak s vijencem Planinske zveze Slovence (1996).

nije i niz spomen-zahvalnica i priznanja. Ipak, najvrednije mu je priznanje poštovanje planinarske javnosti i zahvalnost izletnika koji nakon duge neizvjesnosti opet mogu posjećivati svoju i Majnarićevu Hunjku.

Željko Poljak

ZAŠTITA PRIRODE

LEPOGLAVSKI AHAT - GEOLOŠKI SPOMENIK PRIRODE

Poznato je da je geološki fenomen Gaveznic ili Lepoglavski ahat 1998. zaštićen kao vrijedan geološki spomenik prirode. Taj fenomen krša nalazi se na Lepoglavskom vrhu i jedino je nalazište ahata u Hrvatskoj. Treba ga ne samo štititi već i afirmirati te uvrstiti u turističku ponudu, ali, nažalost, ništa od toga, jer je taj prostor i pored zabrane i dalje nepoželjno odlagalište smeća. Na Savjetovanju ZPP-a (Ravna gora, 7. lipnja) preporučeno je Planinarskom društvu "Trakoščan" da u suradnji s drugim planinarskim društvima Hrvatskog zagorja te drugim NVO i Turističkom zajednicom Lepogla porade na uređenju okoliša ovoga zaštićenog objekta prirodne baštine.

PRAĆENJE INFORMACIJA O BIOLOŠKOJ RAZNOLIKOSTI NA INTERNETU

Ekspertna grupa za očuvanje biološke i krajobrazne raznolikosti planinske prirode KZP HPS preporučila je praćenje informacija o biološkoj raznolikosti Hrvatskog informacijskog servisa za biološku raznolikost koje se mogu pratiti na CARNetu na adresi:

<http://pubwww.srce.hr/botanic/>
E-mail Sven.Jelaska public. srce.hr
Drasco.Holcer. public. srce. hr
Ustanova PMF, Biološki odsjek, Botanički zavod
Preporuča se svim našim čitateljima koje zanima zaštita planinske prirode da prate ove informacije.

ZAŠTITA PRIRODE U NACIONALnim PARKOVIMA

Komisija za zaštitu prirode HPS dala je potporu čvrstom stajalištu dr. Ante Kutlea, ravnatelja Državne uprave za zaštitu prirode i okoliša (DUZPO) za očuvanje temeljnih fenomena u nacionalnim parkovima, a to su šume u Paklenici i Risnjaku, te vode i sedre u Plitvičkim

jezerima i Krki.

ODLAGALIŠTA NUKLEARNOG OTPADA U GORJU SJEVERNE HRVATSKE

Postoji namjera za uspostavljanje odlagališta radioaktivnog otpada u gorju sjeverne Hrvatske, i to na Mustafinoj Kladi u Moslavačkoj gori i u šumi Sivac u Trgovskoj gori (Županija sisacko-moslavačka). Lokacija u Trgovskoj gori je smještena između Gline (12 km) i Topuskog (8 km), a obadva područja bogata su pitkom vodom. To nije u skladu s našom programskom konцепcijom "Zaštita prirode i održivi razvoj planina u gorju sjeverne Hrvatske". Naša je gospodarska situacija očajna, a time bi se ugrozilo i ono malo što tamo imamo (Plivin pogon za proizvodnju zdrave hrane). KZP HPS je na ovo upozorila planinarska društva u regiji i zainteresirane suradnike.

(I.S.)

SKUP PLANINARA I LJUBITELJA PRIRODE GORSKOG KOTARA

Dana 22. i 23. kolovoza, u organizaciji HPD "Višnjevica" Ravna Gora, organiziran je Skup planinara i ljubitelja prirode Gorskog kotara. U okviru ovog skupa organizirana je 22. kolovoza i Ekološka tribina o zaštiti prirode i održivom razvoju Gorskog kotara. U završnom dijelu ovoga stručnog skupa bila je predstavljena i Zeleno plava opcija - atrakcije planinske prirode i voda kao izazov za planinare i turiste (Vesna Jurković iz Šibenika i Zlatko Smerke iz Varaždina).

UKLJUČILI SMO SE U MOUNTAIN FORUM EUROPE

Komisija za zaštitu prirode HPS uspostavila je suradnju s međunarodnom asocijacijom Mountain Forum Europe na programima za zaštitu prirode i održivom

razvoju planina. To je u skladu s našim Programom Zaštita prirode i održivi razvoj planina Hrvatske iz 1996. koja se od tada u hrvatskom planinarstvu stalno potiče. Kao osoba za vezu određena je Marija Furlić iz Karlovca.

TRANSFER ZNANJA ZA ZAŠTITU OKOLIŠA U PLANINAMA

Radi unapređenja znanja o zaštiti okoliša dobili smo kao transfer znanja u okviru naše suradnje dvije zanimljive publikacije. Od DUZPO-a dobili smo publikaciju "Razumijevanje klimatskih promjena", okvirna konvencija Ujedinjenih naroda o klimatskim promjenama - vodič za početnike. Od APO Zagreb dobili smo izvrsnu publikaciju "Zajednička Konvencija o zbrinjavanju istrošenog goriva i zbrinjavanju radioaktivnog otpada", u kojoj je riječ o odlaganju tekućeg otpada u kršu i zbrinjavanju RAO (u planinama sjeverne Hrvatske). Publikacije su dostavljene zainteresiranim suradnicima Središnjice eko patrola i Ekspertne grupe Eko forum planinarskih društava.

EKOLOŠKA TRIBINA O RAVNOJ GORI I MACELJU

U okviru Skupa planinara i ljubitelja prirode Trakoščan '98 o zaštiti Ravne gore i Macelja kao parka prirode, organiziran je stručni skup Ekološka tribina o Ravnoj gori i Macelju (Ravna gora 6. lipnja). Program stručnog skupa je bio: 1. Šumska vegetacija Ravne gore i Macelja s prijedlogom za zaštitu područja kao parka prirode (Milivoj Rukavina, DUZPO Zagreb); 2. Neke florne osobitosti Ravne gore, Macelja i Ivančice (Dubravko Šincek, Varaždin) i 3. Atrakcije kulturne i povijesne baštine Ravne gore i Trakoščana (Marina Šimek, Varaždin). Moderator ovog stručnog skupa bio je mr. Ivan Stošić.

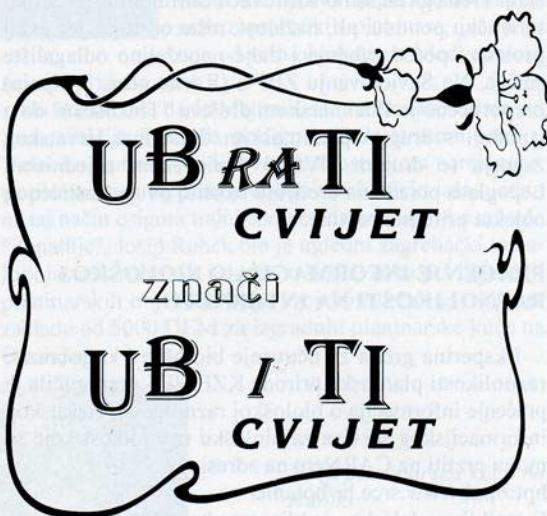
MI NA MEĐUNARODNOJ KONFERENCIJI U ARHUSU

Dana 22-24. lipnja u Aarhusu (Danska) održana je međunarodna konferencija NVO za zaštitu okoliša "Aarhus '98 ECO/NGO parallel Conference", na kojoj je KZP HPS predstavljao mr. Slavko Ferina. U pripremi za ovu konferenciju u nas je djelovala posebna Ekspertna grupa Eko forum planinarskih društava na čelu sa Slavkom Ferinom. Posebna je pozornost bila posvećena usvajanju Konvencije o sudjelovanju javnosti na ministarskoj konferenciji "Okoliš za Europu" koja se istovremeno održavala u Aarhusu i koju je prihvatiла i Republika Hrvatska. To je u skladu s našim poticajnim stajalištem Sudjelovanje javnosti u donošenju odluka o zaštiti okoliša (Okoliš, ožujak 1998). Na ovom je skupu prikazan i video film o nacionalnom parku Risnjak.

U SUSRET SVJETSKOM DANU ČISTIH PLANINA

I ove godine Komisija za zaštitu prirode HPS u suradnji s planinarskim društvima i njihovim eko patrolama obilježava Svjetski dan čistih planina (26. rujna) nizom priredaba tijekom rujna diljem Hrvatske pod koordinacijom Središnjice eko patrola. Glavne su poticajne akcije:

- akcija Za čiste planine (protiv divljih deponija za smeće u planinama, protiv nekontroliranog odlaganja nerazgradljive plastične ambalaže u gorju, pozorno praćenje odlaganja tekućeg otpada, osobito u kršu, opasnog radioaktivnog otpada u planinama sjeverne Hrvatske i dr.);
- štetne emisije i njihov očekivani utjecaj na planinsku prirodu i okoliš (štetne emisije koje izazivaju kisele kiše, od čega se suše šume, poglavito u Gorskem kotaru i na Učki; zalaganje za realizaciju preuzete obvezе za uspostavljanje monitoringa za praćenje štetnih emisija iz TE i drugih velikih onečišćivača zraka, i to na lokalnoj i međunarodnoj razini i dr.);
- u okviru naše regionalne akcije Zaštita šuma i održivi razvoj Gorskog kotara, koju potiču KZP i planinarska društva Gorskog kotara, organiziranje, u suradnji s Hrvatskim šumarskim društvom, obnove šuma pošumljavanjem goleti i opustošenih šumskih površina Gorskog kotara, uz značajnu međunarodnu potporu švedske firme TETRA PAK.

Ing. NEDJELJKO JAKIĆ

Posljednjeg dana mjeseca lipnja ove godine zagrebački planinari, alpinisti i članovi GSS-a, zajedno s velikim brojem prijatelja i znanaca, oprostili su se od Nedjeljka Jakića, koji je umro 25. VI. 1998. g. u 65. godini života. Nedo je od svojih prvih studentskih dana pripadao Planinarskom društvu Sveučilišta "Velebit" i Velebitovom Alpinističkom odsjeku. Tijekom jednog desetljeća svoje intenzivne penjačke djelatnosti bio je u vrhu hrvatskog alpinizma. Bio je u penjačkom navezu koji je izveo prvo ponavljanje Brahmova smjera u Velikoj Paklenici, prvenstveno je ispenjao Velebitaški smjer, i

konačno, vrhunac svojih pothvata ostvario je također u stjenama Paklenice ispenjavši Klin u Aniča Kuku. Ovim usponom i osmišljenjem toga smjera zasluzio je ugledno mjesto u antologiji hrvatskoga alpinizma. Bio je aktivan u svim hrvatskim planinama, kao i u Alpama. Sudjelovao je u pohodu na Prokletije i Šar-planinu, bio je član ekspedicije u norveške planine gdje je ispenjao vrhunske smjerove, sudjelovao je u pohodu na Kavkaz i konačno na Grenland.

Toj bogatoj planinarskoj i alpinističkoj djelatnosti treba dodati da je 40 godina pripadao Gorskoj službi spašavanja i kao spasavalac pomogao mnogima u brdima.

Bio je pročelnik Komisije za alpinizam PSH i član Izvršnog odbora PSH, pročelnik Alpinističkog odsjeka PDS "Velebit", zatim predsjednik PDS "Velebit" i pročelnik Stanice GSS-a.

Bavio se orijentacijskim sportom, trasirao je i organizirao orijentacijska natjecanja, bio je vrijedan graditelj Ratkovog skloništa na Samarskim stijenama. Nedina djelatnost u brdima i planinarskoj organizaciji toliko je

obilna, da ju je teško cijelovito opisati, tim više što je i njegova profesionalna djelatnost, kao inženjera geologije, bila često usmjerenja i povezana s planinama. Nedo je osnovao i obitelj, koju je u ljubavi njegovao i koju je također usmjerio u planine. Volio je prirodu i gdje god je bio, stvorio je svoj vlastiti svijet posebne ljepote. Izradio je svoj kutak na prelijepom Pelješcu i svoj "grunt" u pitomim Vukomeričkim Goricama

Bio je velik estet. Nadahnut profinjenim osjećajem za lijepo, beskrajnom strpljivošću i sjajnom spretnošću oblikovao je fine intarzije u kamenu, rezbario je u svim plemenitim materijalima i izradivao minijature skulpture.

Kao istinski domoljub, našao je svoje mjesto i u obrani domovine Hrvatske. Među prvima je pristupio 1991. g. Planinskoj satniji "Velebit" s kojom je branio Velebit. U sjećanjima prijatelja su zajednička veselja, zajedničko doživljavanje sreće u brdima, ali koji put i istinske zajedničke žalosti.

U suvremenicima koji su poznavali Nedjeljka Jakića - Nedu, i onima mlađima koji će penjati njegovim penjačkim smjerovima, živjet će uspomena na izuzetnu osobu u hrvatskome alpinizmu, na prijatelja, znanca, na stručnjaka, skromnog umjetnika, na domoljuba - na vlog čovjeka.
(I. Baljić-Puba)

PADOBRANSKIM JEDROM S VRHA SV. BRDA

Iako paragliding nije više zastupljen komisijom u HPS-u, za čitateljstvo će biti zanimljivo, da je dugogodišnji šibenski planinar, a od prije dvije godine i padobranski jedriličar Zlatibor Prgin, poletio padobranskim jedrom sa samog vrha Sv. brda, jednog od najviših vrhova Velebita. Let je trajao 15 minuta po osrednje jakom zapadnom vjetru. Jedriličar je preletio veći dio kanjona Orljača i spustio se na libinjski pašnjak u blizini sela Kneževići. Ovom vjerojatno prvom letu s velebitskog vrha prisustvovali su članovi HPK Sv. Mihovil: A Ercegović, B. Tetlo i E. Bajrić. Zbilo se to u nedjelju 19. srpnja 1998. (Ešref Bajrić)

ŠTO JE VRH, A ŠTO VRHUNAC?

U "Hrvatskom slovu" od 3. srpnja Ratimir Kalmeta citira "Hrvatski planinar" i upozorava planinare da vrh i vrhunac nisu istoznačnice. Ako su se alpinisti "uspješno uspeli na vrh" to još ne znači da su bili i na njegovom najvišem vrhu. Kalmeta doslovno kaže: "VRH je dio uzvisine na njezinu hrptu, različita oblika i nejednake

veličine, koji svojom visinom strši u odnošaju na svoju okolicu, a čije se ploštine mjestopisnih ploha s povećanjem visine smanjuju i postupno prelaze u najvišu točku - VRHUNAC" (ŽP)

NOVA MARKACIJA NORŠIĆ SELO - STOJDRAGA

U nedjelju 24. svibnja svečano je blagoslovljeno otvoreno novi planinarski put koji spaja Samoborsko i Žumberačko gorje. Odbor za markaciju Planinarske bratovštine Sv. Bernarda iz Samobora uredio je planinarski put s početkom u Noršić Selu preko Žumberačkog eko-sela, Koretića, Kravljaka do Stojdrage. U Noršić Selu put započinje kod župnog ureda na "kapelištu", a u Stojdragi u centru sela gdje je postavljena početna tabla od njih 20 na čitavom putu.

Prvog dana putem su prošli članovi Bratovštine i prijatelji, a vlč. Mile Vranešić u Stojdragi je put blagoslovio. Put je vrlo lijep, traje tri sata hoda, a prolazi većinom kroz šumu. Dio puta od Kravljaka do Koretića je zapravo stari mlinski put koji je od davnine povezivao dva gorja. Put će održavati Planinarska bratovština Sv. Bernarda, a vjerujemo kako će ga planinari zavoljeti i koristiti. (Radovan Librić)

HPD "BILO" U KOPRIVNICI

Kao i prijašnjih godina, većina članova, tj. oko 85%, su polaznici osmogodišnjih škola. Najaktivnija i najbrojnija je planinarska sekcija na koprivničkoj Osnovnoj školi "Đuro Ester" koja broji 145 članova. Oni su do sada pod vodstvom gospodina Josipa Posedija, vjeroučitelja, bili na tri društvena izleta, u kojima je sudjelovalo svaki puta po pedesetak članova. Članovi planinarskih sekacija na OŠ u Sokolovcu i Rasinji, pod vodstvom svojih voditelja i društvenih vodiča, održali su u svibnju izlet na Ravnu goru. Na OŠ u Koprivničkim Bregima djeluje jedna od najbrojnijih i najdjelatnijih planinarskih sekacija, s preko stotinu članova, koju već dugo godina uspješno vode učitelji bračni par Milka i Branko Stanešić. Članovi društva održali su, u skupinama od 5 do 10 članova, tri uspješna društvena izleta, na Kalnik, vrh Golice (1836 m) i srednji Velebit. Priprema se proslava 70. obljetnice od osnivanja društva i proslava 20. obljetnice izlaženja "Bilogorskog planinara", koja će se održati koncem ove godine u Koprivnici. (Dr. Milivoj Kovačić)

PLANINARI NA PRVOM HRVATSKOM ŽRTVOSLOVNOM KONGRESU

Kongres je održan u Zagrebu od 19. do 21. lipnja. Pod vodstvom prof. dr. Zvonimira Šeparovića sudjelovali su i članovi planinarske organizacije. Bilo je riječi o stradanjima ljudi i o ekološkim štetama u ratu. U radu ove grupe sudjelovali su dr. Srećko Božičević, Paula Durbešić i Mladen Kuka. Dr. Božičević je sudjelovao i u radnoj grupi koja se bavila povijesnim temama. U radu te grupe značajno mjesto zauzela je tema o jamama kao masovnim grobnicama u Drugom svjetskom ratu. Svi referati su tiskani u Zborniku.

(Mladen Postružnik)

IZLOŽBA FOTOGRAFIJA MLADENA KUKE

U karlovačkoj gradskoj knjižnici "Ivan Goran Kovačić" 6. kolovoza je otvorena izložba fotografija nastalih ove godine tijekom ekspedicije "Tragom braće Seljan" u Južnoj Americi. Izložbu "Od Pacifika do Atlantika" postavio je Mladen Postružnik, a fotografije je izabrao fotoreporter "Karlovačkog lista" Denis Stošić. Recenziju izložbe napisao je dr. Milan Kruhek, a kraći predgovor novinar "Večernjeg lista" Goran Majetić. Mladenu Kuki, planinaru, speleologu i predavaču, ovo je druga samostalna izložba fotografija. Otvorenju su bili nazočni uglednici političkog, kulturnog i športskog života grada.

(Mladen Postružnik)

MEDALJA GRADA KARLOVCA - PLANINARU!

U sklopu obilježavanja 13. srpnja, Dana grada Karlovca, predana su priznanja i nagrade. Medalju grada je između ostalih dobio i Mladen Kuka, karlovački planinar, speleolog i voda više karlovačkih ekspedicija.

Priznanje je to karlovačkog gradonačelnika Branka Vukelića za doprinos kulturnom životu grada, posebno za organizaciju projekta "Tragom braće Seljan". Kada se ovaj projekt dovrši, Karlovac će dobiti Muzej hrvatskih svjetskih istraživača i na najbolji mogući način očuvati rad braće Mirka i Stjepana Seljana. No, i više od toga: u muzeju će se smjestiti i novi eksponati koje na svojim putovanjima prikupljaju članovi karlovačkog Centra za ekspedicionizam, istraživanje i kulturu "Braća Seljan". Medalja grada Karlovca samo je poticaj u radu predsjedniku Centra Mladenu Kuke. (Mladen Postružnik)

IZ "MARTINŠČAKA"

Planinarska sekcija HPD "Martinščak" iz Karlovca koja djeluje u Mješovitoj industrijsko-obrtničkoj školi bila je 2. lipnja na jednodnevnom izletu. Mladi planinari posjetili su Svetište Gospe od Krasna ponad Krasna i siranu "Runolist", a zatim produžili do planinarskog doma na Zavižanu. Usljedile su kraće planinarske ture na okolne vrhove. Na izletu je bilo 50 učenika, a vodio ga je prof. Ante Starčević. (Dr. Ante Starčević, prof.)

OSNOVNA DRUŠTVA U KAMANJU I MURSKOM SREDIŠĆU

Ovoga ljeta osnovano je u Murskom Središtu PD "Bundek" a u Kamanju kod Ozlja PD "Vrlovka". Oba su društva primljena u Hrvatski planinarski savez.

KALENDAR AKCIJA ZA 1999. GODINU

Kao i ove godine, tako ćemo i u prvom broju za 1999. godinu obavljati kalendar planinarskih priedaba za 1999. godinu. Stoga se pozivaju sva planinarska društva u Hrvatskoj, koja žele da njihove akcije uđu u kalendar, da već sada počnu s planiranjem. Sve priedbe koje bi mogle biti zanimljive i za druga društva, npr. Dan društva, proslava godišnjice, prigodni skupovi, izložbe itd. bit će uvrštene samo ako se navedu i datumi održavanja. Prošle su godine mnoga društva označila samo mjesec, što je za kalendar neupotrebljivo.

Na sjednici Izvršnog odbora HPS 21. rujna bilo je rasprave o tome gdje bi se iduće godine trebalo održati Dan hrvatskih planinara, ali odluka o tome još nije donešena. Društva koja se žele kandidirati za suorganizatora i ponuditi lokaciju za tu priedbu, trebaju se pravodobno javiti Hrvatskom planinarskom savezu.

VIJEST U POSLJEDNJI ČAS : NAŠI ALPINISTI NA SHISHA PANGMI

U četvrtak 24.9.98. u 16,53 sati po kineskom vremenu član Hrvatske alpinističke ekspedicije Branko Šeparović popeo se na 8027 m visok SHISHA PANGMA u tibetskoj Himalaji. Nakon tretjedne obrade planine u kojoj je sudjelovalo 19 članova hrvatske momčadi, Šeparović je toga dana rano ujutro krenuo iz zadnjeg visinskog logora

MLADEN KUKA

06. - 31. KOLOVOZA 1998.

na visini od 7380 m na sedamsatni uspon po sjeveroistočnom grebenu po više od metar dubokom snijegu i na vrhu postavio hrvatsku zastavu.

Ako dozvole vremenski uvjeti, planira se uspon još nekoliko članova ekspedicije, među njima i pripadnika specijalne postrojbe MUP-a i I. GARDIJSKOG ZDRAVILA HV.

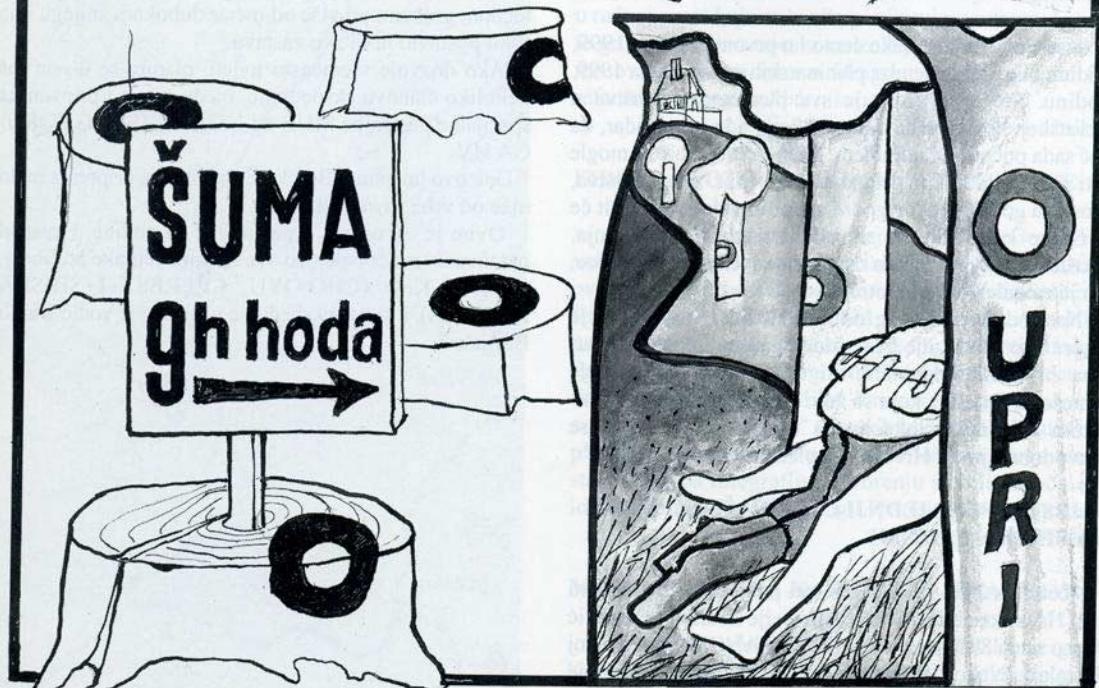
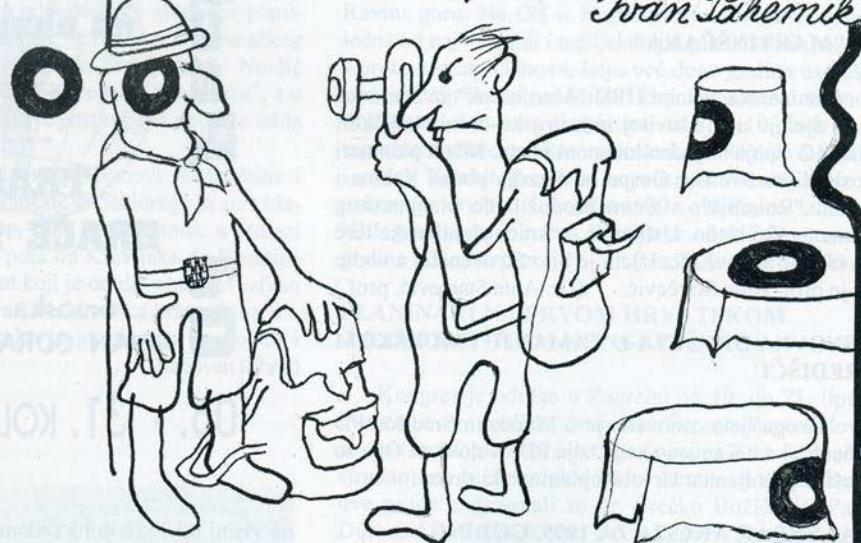
Dok ovo javljamo, Branko Šeparović se priprema malo niže od vrha za skijaški silaz.

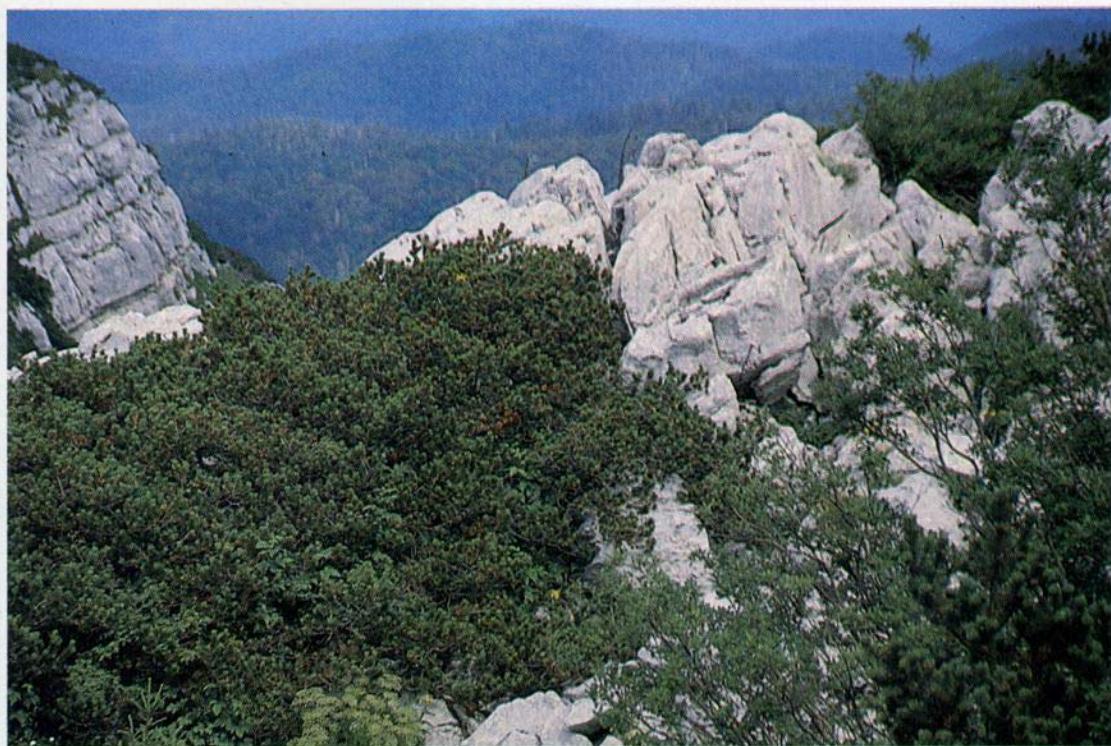
Ovim je usponom, u posljednje tri godine, Hrvatski planinarski savez ispenjao sve osamtisućnjake iz Tibeta, odnosno Kine (CHO-OYU, EVEREST I SHISHA PANGMA), a sve te ekspedicije uspješno je vodio Darko Berljak.

HUMOR

Hommage
priateljima koji
su bili radost u
planini

Ivan Pahemik

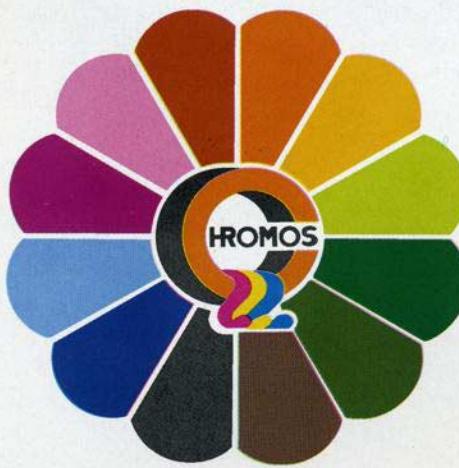

U Nacionalnom parku Risnjak

Foto: A. Pelivan

PANTONE[®] COLORS

CHROMOS *dd* CHROMOS **CHROMOS**

Tvornica grafičkih boja Samobor - Hrvatska

Printing Ink Factory Samobor - Croatia

sports fashion

GORE-TEX®

Outerwear

Guaranteed To Keep You Dry®

KRENIMO!

ZASTUPNIK ZA HRVATSku

HIMALAYA SPORT d.o.o.
Vrazova 8c, VARAŽDIN
tel/fax 042 212 501
GSM 098 267 148

jakne, hlače, odjela
za boravak u prirodi
za planinare, alpiniste,
penjače, skijaše
i sportaše

Nuptse -
zapadna stijena -
jedan od najvećih
izazova svjetskog
alpinizma.
Ispeanjana u opremi
MM sports fashion.